

Till statsministern

Regeringen beslutade den 25 maj 2000 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå hur den verksamhet som i dag bedrivs i projektform under benämningen SverigeDirekt i sin permanenta form skall utvecklas och organiseras i framtiden. Utredaren skulle även överväga hur man tillgodoser behoven av samordning mellan denna verksamhet och annan närliggande IT-baserad samhällsinformation, som rättsinformationssystemet och Samhällsguiden. Under en övergångstid har utredaren också ansvaret för den löpande driften av verksamheten inom SverigeDirekt.

Utredaren skall i ett delbetänkande redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen, dess verksamhet och finansiering.

Den 5 juli 2000 förordnade statsministern informationschefen vid Riksförsäkringsverket Inger Dunér att fr.o.m. den 1 juli samma år vara särskild utredare.

Som sakkunniga förordnades den 5 juli 2000 bibliotekarien Gunilla Sjöberg Petersén, kommunikationsdirektören Bo Swedin och IT-chefen Carl-Gerhard Ulfhielm. Den 14 november samma år förordnades projektledaren Claudio Aguirre-Bianchi, departementsrådet Birgitta Eilemar, departementsrådet Håkan Färm och departementsrådet Inge Gustafsson som sakkunniga i utredningen samt förordnades direktören Simon Hansen att som expert biträda utredningen.

Medarbetarna i redaktionen för SverigeDirekt – byrådirektören Lena Lindé, avdelningsdirektören Tomas Persson, webbredaktören Anders Svärth och departementssekreteraren Lars Örnulf – har alla anställts som sekreterare i utredningen, de tre förstnämnda fr.o.m. den 1 juli 2000 och den sistnämnde fr.o.m. den 1 december samma år. Den 14 november 2000 anställdes därjämte hovrättsassessorn Anna Sjöman att vara sekreterare i utredningen fr.o.m. den 1 januari 2001. Anna Sjöman har haft ansvaret för delbetänkandet.

Utredningen har antagit namnet Utredningen om SverigeDirekt (SB 2000:01).

Härmed överlämnar utredningen sitt delbetänkande Offentliga Sverige på nätet (SOU 2001: 63).

Arbetet har bedrivits i nära samråd med de sakkunniga i utredningen. Delbetänkandet är därför skrivet i vi-form.

Utredningen fortsätter sitt arbete.

Stockholm i juni 2001

Inger Dunér

/Anna Sjöman

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
1 Utredningsuppdraget m.m.	11
1.1 Inledning.....	11
1.2 Tidigare översynsarbete	11
1.3 Närmare om utredningsuppdraget.....	12
2 Antagna riktlinjer för informationssamhället	15
3 Inriktningen för en gemensam offentlig informationstjänst på Internet	19
3.1 Ett offentligt åtagande	19
3.2 Portalen SverigeDirekt	20
3.2.1 Utgångspunkter	20
3.2.2 Vägvisare	22
3.2.3 Från missionär till knutpunkt för samverkan	23
3.2.4 Nyhetsförmedlare.....	24
4 Vidareutveckling av möjligheterna att hitta information via SverigeDirekt	27
4.1 Hur skall SverigeDirekts sökvägar utformas?.....	27
4.2 SverigeDirekts nuvarande sökvägar.....	28
4.3 Fritextsökning	31
4.3.1 Ny möjlighet till fritextsökning	31
4.3.2 Hur fritextsökningen fungerar.....	31
4.3.3 Vilket system för fritextsökning skall SverigeDirekt erbjuda i framtiden?	32
5 Samordning med Samhällsguiden	35
5.1 Bakgrund	35
5.2 Finansiering.....	36

5.3 Tidigare översyn.....	36
5.4 Utformningen av Samhällsguiden på Internet.....	37
5.5 Det praktiska arbetet med Samhällsguiden	38
5.6 Samordningsmöjligheter	39
6 Samordning med rättsinformationssystemet	41
6.1 Inledning.....	41
6.2 Utformningen av rättsinformationssystemet	41
6.3 Organisatorisk struktur.....	42
6.4 Inledande arbete med rättsinformationssystemet	43
6.5 Samordningsmöjligheter	43
6.5.1 Innehållsmässigt.....	43
6.5.2 Driftsmässigt och organisatoriskt	44
7 Huvudmannaskap och organisationsform	47
7.1 Inledning.....	47
7.2 Tidigare förslag till organisatorisk struktur avseende samhällsinformation.....	47
7.3 Huvudmannaskap.....	49
7.4 Organisationsform.....	50
7.4.1 Allmänna utgångspunkter	50
7.4.2 Överväganden	51
7.4.3 Befintlig eller ny myndighet?	54
7.5 Den föreslagna myndighetens organisation	58
7.6 Genomförande.....	59
8 Finansiering och övriga konsekvensanalyser	61
8.1 Utgångspunkter för analyserna.....	61
8.2 Grunddrag i fråga om förslagets finansiering	62
8.3 Övriga konsekvenser	67
Bilaga 1	69
Bilaga 2	75

Sammanfattning

Några allmänna utgångspunkter för uppdraget

SverigeDirekt är en gemensam portal på Internet för den offentliga sektorn. Portalen har sitt ursprung i Toppleदारforums projekt World Wide Web för offentlig information. Staten – företrädd av Regeringskansliet – samt Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet träffade i januari 1997 ett avtal om en gemensam webbplats för samhällsinformation från stat, kommuner och landsting. I maj samma år träffade de ursprungliga avtalsparterna ett kompletterande avtal med riksdagen om medverkan i projektet. Verksamheten skulle drivas i projektform under namnet SverigeDirekt. SverigeDirekt påbörjade sin verksamhet den 15 oktober 1997. Portalen finns för närvarande på www.sverigedirekt.gov.se.

Vi har i uppdrag att föreslå hur den verksamhet som nu bedrivs i projektform under benämningen SverigeDirekt skall ges permanent form samt utvecklas och organiseras i framtiden. Vi skall överväga hur man tillgodoser behoven av samordning mellan den verksamhet som nu bedrivs under benämningen SverigeDirekt och annan närliggande IT-baserad samhällsinformation, bl.a. rättsinformationssystemet och Samhällsguiden. I uppdraget ingår också att kartlägga vilka andra informationssystem med söktjänster som finns när det gäller information om det offentliga Sverige. Med hänsyn till kommunernas och landstingens stora andelar av den samlade samhällsinformationen är det enligt direktiven viktigt att samarbetet med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet fortsätter.

I ett delbetänkande skall vi redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen, dess verksamhet och finansiering.

Inriktningen för en gemensam offentlig informationstjänst på Internet

Vi gör bedömningen att det är ett offentligt åtagande att förse medborgare och företag med samhällsinformation av god kvalitet. För

att tillgodose behovet av samhällsinformation är det inte tillräckligt att varje myndighet, kommun och landsting tillhandahåller information inom sitt verksamhetsområde. Åtagandet omfattar även att tillhandahålla en samlad vägledning till informationsutbudet för att göra detta tillgängligt för användargrupper med olika förutsättningar. Inriktningen i den förvaltningspolitiska propositionen och arbetet kring den s.k. 24-timmarsmyndigheten är vägledande i vårt arbete.

Det offentliga åtagandet kan fullföljas på olika sätt. Vårt uppdrag avser elektronisk samhällsinformation; våra ställningstaganden och förslag inskränker sig således till sådan information. När det gäller elektronisk samhällsinformation har portalen SverigeDirekt varit ett av flera sätt att fullfölja det offentliga åtagandet.

SverigeDirekt skall även fortsättningsvis erbjuda en gemensam ingång till de olika offentliga informations- och självbetjäningstjänster som myndigheter, kommuner och landsting tillhandahåller på Internet. Syftet skall vara att göra den offentliga förvaltningen mer tillgänglig för medborgare och företag och på så sätt stärka demokratin och förbättra det allmännas service. Portalen SverigeDirekt skall vara ett effektivt verktyg för att snabbt nå eftersökt och trovärdig information.

För att den elektroniska samhällsinformationen skall kunna vidareutvecklas behövs ett forum för samverkan mellan myndigheter, kommuner och landsting – ett forum som verkar för att den offentliga informationen på Internet i någon mån följer enhetliga standarder. Det kan gälla teknisk standardisering, gemensam terminologisk struktur, webbsäkerhetsfrågor eller språkfrågor. Den organisation som skall ansvara för SverigeDirekt bör kunna fylla denna funktion. Organisationen bör förutom bred kommunikationskompetens även ha nischkompetens inom t.ex. portalstrategifrågor, säkerhetsfrågor och söksystem. Inte minst för att portalen SverigeDirekt skall kunna vara en vägvisare till det webbaserade tjänsteutbudet är det viktigt att den blivande organisationen också samverkar med andra offentliga portaler.

Portalen SverigeDirekt skall inte längre förmedla nyhetsinformation annat än om nytillkomna elektroniska tjänster.

Vidareutveckling av möjligheterna att hitta information via SverigeDirekt

Sökvägarna på SverigeDirekt skall utformas med hänsynstagande till att olika användargrupper har olika behov och kunskaper. SverigeDirekt måste därför ge så mycket vägledning att användarna hittar fram till eftersökt information även om de från början inte vet vilket samhällsorgan som ansvarar för informationen. Portalen bör som en av

flera sökvägar erbjuda en väl fungerande möjlighet till fritextsökning på de webbsidor som portalen länkar till. Det system för fritextsökning som med stöd av avtal med Kungliga biblioteket tagits i bruk under april 2001 kan inte utvärderas förrän tidigast efter ett år. Avtalet om söksystemet bör därför förlängas med denna utgångspunkt.

Samordning med Samhällsguiden och rättsinformationssystemet

Staten skall inte finansiera flera informationstjänster med väsentligen samma syfte och funktion. SverigeDirekt och Samhällsguiden skall därför samordnas med varandra. Samhällsguiden skall herefter inte finnas kvar som en självständig tjänst med egen huvudman.

Samhällsguiden har sedan tidigare en problemorienterad struktur som bör tas tillvara. Det är vår uppfattning att möjligheten att söka information utifrån en livssituation eller ett problemområde bör lyftas fram i en framtida SverigeDirekt-tjänst. Samhällsguidens problemorienterade struktur kan enligt vår mening fungera som en av flera alternativa sökvägar till myndigheternas, landstingens och kommunernas webbplatser. Det måste överlåtas åt den blivande organisationen för SverigeDirekt-tjänsten att avgöra hur den problemorienterade sökvägen närmare bör utformas.

Driften av SverigeDirekt och rättsinformationssystemet skall samlokaliseras och samordnas i en gemensam organisation. Denna organisation skall vara samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet. Däremot bör informationstjänsterna SverigeDirekt och Lagrummet inte integreras utan i stället fortsätta som två parallella tjänster.

Frågor kring huvudmannaskap, organisationsform och finansiering

Portalen SverigeDirekt skall även i framtiden vara ingången till det offentliga Sverige på Internet. Som en allmän utgångspunkt bör gälla att huvudmannaskapet för en sådan portal skall vara tydligt och trovärdigt. Enligt vår mening talar såväl praktiska skäl som effektivitetsskäl för att huvudmannaskapet för portalen SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås bli samordnade med SverigeDirekt skall vara odelat. På så sätt blir det tydligt var det slutliga ansvaret ligger.

Det är mest naturligt att huvudansvaret för driften av SverigeDirekt-portalerna vilar på staten. Med den föreslagna samordningen med

Samhällsguiden och rättsinformationssystemet ter det sig också mindre naturligt att t.ex. Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet deltar som huvudmän, särskilt i fråga om en organisation med ansvar för rättsinformationssystemet. Vi föreslår därför att verksamheten skall ha en statlig huvudman. Den samverkan som behövs bl.a. med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet – och som är utomordentligt angelägen – kan ske i andra former än genom gemensamt huvudmannaskap.

Vi föreslår att verksamheten framgent skall bedrivas i myndighetsform. Vi kan inte se att det i dag finns någon befintlig myndighet som med hänsyn till nuvarande verksamhet och kompetens är lämpad att ansvara för SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås samordnas med SverigeDirekt. Samtidigt ser vi skäl som i sig talar för att inrätta en egen myndighet för den elektroniska samhällsinformationen. En ny myndighet skall därför inrättas för portalen SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås bli samordnade med SverigeDirekt. Den nya myndigheten skall lyda under regeringen.

Det är ännu för tidigt att ta ställning till hur den förordade myndigheten bör organiseras. Organisationen måste givetvis anpassas efter de olika verksamhetsområden som myndigheten får. Vi har att i det fortsatta utredningsarbetet överväga behovet av ytterligare samordning med andra informationstjänster. Vi avser att i vårt slutbetänkande återkomma till frågan om den förordade myndighetens ledningsform och närmare organisation. Den nya myndigheten bör kunna påbörja sin verksamhet per den 1 juli 2002.

För att fullgöra de utökade arbetsuppgifter som föreslås i delbetänkandet kommer ytterligare resurser att behöva tillföras verksamheten. Resursbehovet kan inte tillgodoses på annat sätt än genom anslag över statsbudgeten. Vi föreslår att de anslag som i dag finansierar SverigeDirekt, Samhällsguiden och rättsinformationssystemet förs över till den nya myndigheten. Eftersom SverigeDirekt även i bibehållen projektform hade behövt utvecklas i huvudsak enligt våra förslag bedömer vi det rimligt att också det ytterligare anslagsbehovet täcks genom överföring till den nya myndigheten från Regeringskansliets förvaltningsanslag, som hittills finansierat verksamheten.

1 Utredningsuppdraget m.m.

1.1 Inledning

SverigeDirekt är en gemensam portal på Internet för den offentliga sektorn. Portalen har sitt ursprung i Toppledarforums projekt World Wide Web för offentlig information, som genomfördes av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Toppledarforum. Projektet syftade till att skapa ett samordnat stöd för förvaltningens spridning av allmän information till medborgare, företag och andra förvaltningar via Internet. I Statistiska centralbyråns rapport "Det offentliga Sverige på Internet" föreslogs att den offentliga sektorn skulle etablera en gemensam ingångssida på Internet för hela förvaltningen, som skulle underlätta för användarna att nå information från offentlig sektor.

Med anledning av detta träffade staten – företrädd av Regeringskansliet – Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet i januari 1997 ett avtal om en gemensam webbplats för samhällsinformation från stat, kommuner och landsting. I maj samma år träffade de ursprungliga avtalsparterna ett kompletterande avtal med riksdagen om medverkan i projektet. Verksamheten skulle drivas i projektform under namnet SverigeDirekt. SverigeDirekt påbörjade sin verksamhet den 15 oktober 1997. Verksamheten finansierades gemensamt av avtalsparterna. Riksdagen svarade för den tekniska driften av webbplatsen. Redaktionen arbetade under ledning av en styrgrupp med företrädare för avtalsparterna.

Portalens adress är för närvarande www.sverigedirekt.gov.se.

1.2 Tidigare översynsarbete

I mars 1999 lämnade styrgruppen för SverigeDirekt en rapport. I rapporten uttalades att det var angeläget att SverigeDirekt snarast skulle övergå från projektform till en permanent organisation. Styrgruppen fann att tjänsten rimligen borde finnas kvar och att det inte var meningsfullt att fortsätta driften i en tillfällig organisation. I rapporten förordade styrgruppen att en statlig nämnd skulle inrättas att vara

huvudman för all elektronisk samhällsinformation, dvs. SverigeDirekt och Samhällsguiden i såväl elektronisk som tryckt version. Styrgruppen uttalade också att man även kunde överväga att lägga ansvaret för rättsinformationssystemet och grunddatabasen på den förordade nämnden.

Därefter har Regeringskansliet och riksdagen tillsammans genomfört en översyn av verksamheten i syfte att klarlägga förutsättningarna för den fortsatta verksamheten för SverigeDirekt.

Enligt översynen, som blev klar under våren 2000, borde man överväga att tillsätta en offentlig utredning för att göra fortsatta bedömningar om mål och inriktning för en verksamhet på längre sikt. Utredningen borde också pröva behovet av närmare samordning med Samhällsguiden och rättsinformationssystemet.

Vid översynen gjordes vidare bedömningen att det är naturligt att staten svarar för den fortsatta driften av SverigeDirekt såsom central portal för offentlig information i elektronisk form. Man ansåg därför inte att organisationsalternativen stiftelse, förening eller bolag med flera huvudmän var aktuella. Man ansåg i stället att en statlig myndighet under regeringen var det organisationsalternativ som principiellt och på längre sikt var det naturliga för en verksamhet av den karaktär som avses med SverigeDirekt. I översynen framhölls att det är viktigt att det bara finns en huvudman för verksamheten om den permanentas och att det är tydligt var ansvaret ligger.

1.3 Närmare om utredningsuppdraget

Enligt utredningens direktiv (dir. 2000:38 och 2001:18) skall vi föreslå hur den verksamhet som nu bedrivs i projektform under benämningen SverigeDirekt i sin permanenta form skall utvecklas och organiseras i framtiden. Vi skall överväga hur man tillgodoser behoven av samordning mellan den verksamhet som nu bedrivs under benämningen SverigeDirekt och annan närliggande IT-baserad samhällsinformation, som rättsinformationssystemet och Samhällsguiden.

I utredningsuppdraget ingår också att kartlägga vilka andra informationssystem med söktjänster som finns när det gäller information om det offentliga Sverige och som har en verksamhet eller inriktning som liknar eller angränsar till den verksamhet som bedrivs inom SverigeDirekt. Med utgångspunkt i kartläggningen skall vi överväga vilka samordningsbehov och rationaliseringsmöjligheter som finns. Utgångspunkten skall vara intresset av en tydlig och användar-anpassad struktur på samhällsinformation med så goda sökmöjligheter som möjligt. Därutöver ligger det i vårt uppdrag att föreslå vilken roll

SverigeDirekt bör ha i framtiden i förhållande till olika databaser med information om det offentliga Sverige. Med hänsyn till kommunernas och landstingens stora andelar av den samlade samhällsinformationen är det enligt direktiven viktigt att samarbetet med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet fortsätter. Förbundens insatser är särskilt viktiga i fråga om samordning och sådant utvecklingsarbete som kan behövas när det gäller utformningen av och innehållet hos kommunernas och landstingens webbplatser. Utredningsuppdraget skall vara slutfört senast den 31 december 2001.

Enligt direktiven skall vi i ett delbetänkande redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen, dess verksamhet och finansiering.

För att kunna redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen har vi funnit att man först måste ta ställning till frågorna om eventuell samordning med de informationstjänster som omnämns särskilt i direktivet, nämligen Samhällsguiden och rättsinformationssystemet.

Redan innan vi lämnar vårt slutbetänkande måste också ställning tas till eventuell förlängning av det avtal som finns mellan Styrgruppen för SverigeDirekt och Kungliga biblioteket om den sökmotor som nyligen tagits i bruk på webbplatsen. Ett sådant ställningstagande förutsätter att vi först redogör för synen på utvecklingen av sökfunktionerna på webbplatsen. Vi har därför funnit det angeläget att i delbetänkandet redovisa våra överväganden också i denna del.

2 Antagna riktlinjer för informationssamhället

Regering och riksdag har i olika sammanhang uttalat vilka mål som skall gälla för informationssamhället och användningen av informationsteknologi i förvaltningen. Så har t.ex. skett i regeringens propositioner Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136, den s.k. förvaltningspolitiska propositionen) och Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86, den s.k. IT-propositionen). Båda propositionerna har behandlats av riksdagen, som i huvudsak ställt sig bakom förslagen (1997/98:KU31, rskr 1997/98:294-296, 1999/2000:TU9 och rskr 1999/2000:256). Utifrån den förvaltningspolitiska propositionen har regeringen lämnat handlingsprogrammet ”En förvaltning i demokratins tjänst”. Vidare har Statskontoret på regeringens uppdrag lämnat rapporten ”24-timmarsmyndighet – Förslag till kriterier för statlig elektronisk förvaltning i medborgarnas tjänst” (Statskontoret 2000:21).

Statsmakterna har genom IT-propositionen uttalat ambitionen att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle tillgängligt för alla. Allas möjlighet till information om offentlig verksamhet och delaktighet i politiska beslutsprocesser skall öka genom användningen av IT. På det sättet skall demokrati och rättvisa främjas. Regeringen och riksdagen konstaterar att en viktig förutsättning för att informationen skall bli lätt tillgänglig är att det finns enkla ingångar till den offentliga informationen och nämner SverigeDirekt. Behovet av en portal som inkörspört till offentlig sektor och med koppling till olika specialtjänster – t.ex. ingångar för att underlätta sökning för företagare och andra användargrupper – kommer att öka i takt med att allt mera information produceras och publiceras i elektronisk form.

I det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet anges att målet för 2000-talet är en statsförvaltning som med höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati är tillgänglig och tillmötesgående. Regeringen pekar på att statliga myndigheter måste samverka såväl med varandra som med kommuner, landsting och näringsliv för att skapa rationella servicelösningar för alla parter. Enskilda individer och

företag bör – så långt som det är möjligt – enkelt kunna hämta och lämna den information som är relevant i varje enskild situation oavsett hur informationsansvaret är fördelat mellan myndigheter eller mellan stat, kommun och landsting. I det sammanhanget nämns att en så långt möjligt heltäckande gemensam elektronisk ingång – SverigeDirekt – har tagits fram och att den tillsammans med mer specialiserade elektroniska ingångar skall kunna underlätta medborgar- och företagskontakterna. I handlingsprogrammets målbeskrivning ingår också att statliga myndigheter bör ha en webbplats på Internet med en hemsida av hög kvalitet som snabbt bör leda användaren till grundläggande fakta om myndigheten och annan för medborgarna intressant sakinformation samt möjliggöra för medborgarna att sända in uppgifter till myndigheten och initiera ärenden elektroniskt.

Det vägledande begreppet i arbetet med att öka myndigheternas tillgänglighet har blivit *24-timmarsmyndigheten*. Begreppet syftar på myndigheter som är ständigt tillgängliga elektroniskt för informationshämtande och ärendehantering. Ett mål är att medborgare och företag skall kunna få information, ställa frågor, lämna uppgifter samt uträtta andra ärenden när det passar dem oberoende av kontorstider och geografisk belägenhet. Statskontoret har i rapporten ”24-timmarsmyndighet – Förslag till kriterier för statlig elektronisk förvaltning i medborgarnas tjänst” definierat fyra utvecklingssteg i utvecklingen mot 24-timmarsmyndigheten: Steg 1 innebär en webbplats som innehåller paketerad information om myndigheten och dess tjänster. Steg 2 är en webbplats som innehåller interaktiv information om myndigheten och dess tjänster, dvs. man kan såväl titta på som beställa och ladda ner information om myndigheten. Det tredje steget definieras som en webbplats och kommunikationsfunktioner som tillåter besökaren att lämna och hämta personlig information. Steg 4 skall möjliggöra integrerade elektroniska tjänster vilket förutsätter en webbplats och nätverksfunktioner med samverkan med andra myndigheter och samhälleliga instanser.

Statskontorets rapport anger också att en god tillgänglighet för alla till myndigheternas informationstjänster förutsätter att systemen erbjuder bästa möjliga användbarhet; en hög användbarhet är nödvändig för att medborgarna skall acceptera systemen och vilja använda dem.

När det gäller kommuner och landsting finns inte på samma sätt några gemensamma riktlinjer för IT-användningen. Varje kommun eller landsting formar självständigt sin strategi för information till medborgarna. På flera håll samverkar olika kommuner regionalt kring IT-användningen. Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet är medlemsorganisationer för kommuner respektive landsting. I

respektive förbund är visserligen samtliga kommuner eller landsting medlemmar. Förbunden är dock inte överordnade sina medlemmar utan intresse- och arbetsgivarorganisationer för dem som erbjuder sina medlemmar forum för samverkan.

3 Inriktningen för en gemensam offentlig informationstjänst på Internet

3.1 Ett offentligt åtagande

Vår bedömning: Det bör vara ett offentligt åtagande att förse medborgare och företag med samhällsinformation av god kvalitet. Åtagandet bör även innebära att tillhandahålla en samlad vägledning till informationsutbudet för att göra detta tillgängligt för användargrupper med olika förutsättningar.

Det är grundläggande för ett demokratiskt samhälle att medborgare och företag lätt kan få tillgång till samhällsinformation av god kvalitet. Genom informationen får medborgarna och företagen kunskap om sina rättigheter och skyldigheter. Tillgång till information gör det också möjligt för medborgarna att hävda sina idéer och intressen i den demokratiska processen. Information ger medborgare och företag insyn i den offentliga verksamheten och möjliggör kontroll av denna. Också för att främja integration i samhällslivet är det grundläggande att samhällsinformation är tillgänglig – och begriplig – för alla. Medborgarnas tillgång till samhällsinformation av god kvalitet är enligt vår mening en så central förutsättning för ett demokratiskt samhälle att det i betydande utsträckning måste vara ett offentligt åtagande att säkerställa denna.

Ansvar för att förse medborgare och företag med information vilar i första hand på de olika myndigheterna, var och en inom sitt verksamhetsområde. Detta ansvar är reglerat i bl.a. förvaltningslagen. Kommuner och landsting har inget lagreglerat ansvar för samhällsinformationsfrågorna men spelar ändå en viktig roll när det gäller samhällsinformation inom sina områden. På central nivå vilar det samlade ansvaret för samhällsinformationsfrågorna på regeringen (1994/95:KU 41). Riksdagens ansvarsområde omfattar beslut om riktlinjer för samhällsinformationen, uppföljning och utvärdering av dessa

riktlinjer och av andra beslut rörande samhällsinformation samt egen informationsskyldighet mot medborgarna.

För att tillgodose behovet av samhällsinformation är det inte tillräckligt att varje myndighet, kommun och landsting tillhandahåller information inom sitt verksamhetsområde. Utbudet är i dag mycket stort och därmed svårt att överblicka. Det allmännas åtagande bör därför enligt vår uppfattning även omfatta att erbjuda en samlad vägledning till informationsutbudet. På så sätt ökar det offentliga Sveriges tillgänglighet för dem som saknar förkunskaper om var viss information finns att tillgå.

Det offentliga åtagandet sådant det nu beskrivits kan fullföljas på olika sätt. Vårt uppdrag avser elektronisk samhällsinformation; våra ställningstaganden och förslag inskränker sig således till sådan information. När det gäller elektronisk samhällsinformation har portalen SverigeDirekt varit ett av flera sätt att fullfölja det offentliga åtagandet.

3.2 Portalen SverigeDirekt

3.2.1 Utgångspunkter

Vårt förslag: SverigeDirekt skall erbjuda en gemensam ingång till de olika offentliga informations- och självbetjäningstjänster som myndigheter, kommuner och landsting tillhandahåller på Internet. Syftet skall vara att göra den offentliga förvaltningen mer tillgänglig för medborgare och företag och på så sätt stärka demokratin och förbättra det allmännas service. Tjänsten skall utformas med detta syfte i fokus.

Allt sedan SverigeDirekt påbörjade sin verksamhet har portalens huvudsakliga uppgift varit att fungera som en strukturerad vägvisare till det offentliga Sverige på Internet och på så sätt underlätta medborgarnas och företagens kontakter med det allmänna. När verksamheten nu skall ses över finns det anledning att ställa sig frågan om denna inriktning fortfarande skall gälla. Finns det fortfarande ett behov av en offentlig informationstjänst på Internet och skall den tjänsten i så fall i något hänseende utformas annorlunda än i dag?

Informationssamhällets utveckling går i den riktningen att allt mer information blir tillgänglig på Internet. Sedan SverigeDirekt tillkom har ytterligare ett stort antal myndigheter och kommuner öppnat egna webbplatser. I dag har alla kommuner och landsting samt de allra flesta

statliga myndigheter egna webbplatser. Med en sådan utveckling ökar den informationssökandes behov av att snabbt och enkelt kunna söka sig fram till relevant information och sålla bort sådan information som inte är relevant. Förmågan att begränsa informationsutbudet till för ändamålet adekvata delar blir allt viktigare.

Det som nu sagts visar att det i dag ännu mer än tidigare finns behov av en gemensam ingång till det offentliga Sverige på Internet. Det behövs en ingång där medborgare och företag kan få dels en överblick över den offentliga sektorn, dels hjälp att söka sig fram till de olika internetbaserade informations- och självbetjäningstjänster som man har behov av i en given situation. Genom att öka tillgängligheten till den offentliga informationen kan också medborgarnas och därmed demokratins roll stärkas. Detta bör vara det övergripande målet för portalen. Med den beskrivna inriktningen blir SverigeDirekt dessutom ett värdefullt stöd för att uppnå målsättningen med den s.k. 24-timmarsmyndigheten, dvs. att medborgare och företag skall kunna sköta så många kontakter med det offentliga som möjligt på elektronisk väg. På så sätt bidrar SverigeDirekt till att medborgare och företag kan få en förbättrad service från samhällsorganen. I linje med det anser vi att det är ett rimligt åtagande från det allmännas sida att genom en gemensam portal göra den offentliga förvaltningen mer tillgänglig för medborgare och företag.

Med det hittills sagda har vi också redan svarat på vem SverigeDirekt-tjänsten riktar sig till. Målgruppen har angetts som medborgare och företag. Det är angeläget att SverigeDirekt utformas med dessa användares informationsbehov i fokus.

En annan väsentlig fråga är vilken information som det framtida SverigeDirekt bör länka till. I dag innehåller SverigeDirekt bara länkar till information som på ett eller annat sätt har offentligt ursprung. En sådan avgränsning har fog för sig. När det totala informationsutbudet växer ökar också den informationssökandes behov av att hitta information som är tillförlitlig och kommer från en pålitlig källa. Det måste då vara en fördel om SverigeDirekt kan hjälpa den informationssökande att snabbt avgränsa och få tillgång till den offentliga information som finns på området. En sådan ordning gör tjänsten trovärdig. I det offentliga åtagandet ligger enligt vår mening en skyldighet att informera om offentlig verksamhet. Däremot har det allmänna inte någon skyldighet att informera om verksamhet och företeelser utanför detta område. Vi föreslår därför att SverigeDirekt även fortsättningsvis skall länka bara till offentlig information. Det är i detta sammanhang angeläget att SverigeDirekt även i fortsättningen är en ingång såväl till kommuner och landsting som till de statliga myndigheterna. Bland all offentlig

information tillhör vanligtvis den kommunala och landstingskommunala informationen den mest eftersökta.

Vid sidan av kommuner och landsting har hittills Statskalendern varit utgångspunkt för vilka myndigheter m.m. som SverigeDirekt skall länka till. Undantag har gjorts för tidningar, riksdagspartier, Svenska kyrkans stift samt banker och kreditanstalter, vilka finns med i Statskalendern men inte kan nås från SverigeDirekt. Detta innebär att det från SverigeDirekt, förutom till kommuner, landsting och myndigheter, för närvarande finns länkar även till affärsverk, vissa aktiebolag med statligt ägande samt vissa organisationer, akademier och stiftelser. Principen för urvalet av aktiebolag som redovisas i Statskalendern är att bolagen skall vara direktägda bolag där staten äger minst hälften av aktierna och att verksamheten kan sägas ha ett allmänt intresse. Vad som fortsättningsvis mera i detalj skall avses med offentlig information återkommer vi till i vårt slutbetänkande.

Efter dessa allmänna utgångspunkter för den framtida SverigeDirekt-tjänsten går vi över till att något närmare överväga de olika uppgifter som SverigeDirekt hittills har haft respektive i framtiden bör ha. Något berörs också vilka krav som de föreslagna uppgifterna ställer på den organisation som skall ansvara för SverigeDirekt.

3.2.2 Vägvisare

Vårt förslag: SverigeDirekt skall vara ett effektivt verktyg för att snabbt nå eftersökt och trovärdig information.

SverigeDirekts främsta uppgift är – och bör också fortsätta vara – att lotsa medborgare och företag fram till information som de söker efter, dvs. att vara en vägvisare. SverigeDirekt syftar till att vara ett hjälpmedel för de medborgare och företag som inte redan hittar till den webbplats de söker eller som saknar kunskap om vilken myndighet eller annat offentligt organ som ansvarar för och därför har information om en viss fråga. SverigeDirekt kan liknas vid en systematiserad nummerbyrå med vidarekopplingstjänst. För den som redan vet att den sökta informationen finns på en viss internetadress har SverigeDirekt inte någon funktion att fylla: den snabbaste sökvägen är alltid den specifika adressen.

Utgångspunkten bör således vara att SverigeDirekt skall erbjuda en snabb väg till eftersökt och trovärdig information för medborgare och företag. För att vägvisarfunktionen skall vara effektiv krävs att SverigeDirekt också är ett väl fungerande sökverktyg. Det krävs bl.a.

en välutvecklad systematisering med olika sökvägar för olika användargrupper, däribland en fungerande fritextsökning i all den information som SverigeDirekt länkar till. Med SverigeDirekts sökmotor möjliggörs fritextsökning även på de webbplatser som inte har någon egen sådan sökfunktion. När det gäller den specifika informationens innehåll och kvalitet kommer dock SverigeDirekt fortfarande att vara beroende av de myndigheter, kommuner och landsting som tjänsten länkar till.

Utvecklingssteg kan även tas när det gäller den enskildes möjligheter att anpassa portalen till sin personliga sökprofil.

3.2.3 Från missionär till knutpunkt för samverkan

Vårt förslag: SverigeDirekt skall inte längre ha till uppgift att sprida allmän information om utvecklingen på webb-området. För att den elektroniska samhällsinformationen skall kunna vidareutvecklas behövs emellertid ett forum för samverkan mellan myndigheter, kommuner och landsting. Den organisation som skall ansvara för SverigeDirekt skall fylla denna funktion.

Projektet SverigeDirekt har sedan verksamheten startades haft till uppgift att stimulera och informera informationsproducenterna om teknik- och webbutveckling för att på så sätt höja kvaliteten på den offentliga sektorns webbplatser. Denna s.k. missionärsuppgift har varit värdefull under ett skede då ett stort antal kommuner och myndigheter etablerat sig på Internet genom egna webbplatser.

Numera är emellertid kompetensen och medvetenheten på webb-området betydande hos informationsproducenterna. Samtidigt som behovet av en central informationsspridning om utvecklingen på webbområdet således kan sägas ha avtagit är det från praktisk synpunkt knappast längre realistiskt med en sådan central funktion för hela eller större delen av den offentliga sektorn. Eftersom utvecklingen av information på Internet fortfarande är oerhört intensiv skulle det krävas mycket stora resurser för att med tillräcklig kompetens kunna fullgöra den nu aktuella uppgiften. Vi gör därför bedömningen att SverigeDirekt inte längre bör ha till uppgift att sprida allmän information om utvecklingen på webbområdet.

Viktigare än att informera om utvecklingen på webbområdet är i stället att genom samverkan med de myndigheter, kommuner och landsting som portalen SverigeDirekt länkar till söka vidareutveckla de offentliga informationstjänsterna. Behovet av ett sådant samverkans-

forum, som verkar för att den offentliga informationen på Internet i någon mån följer enhetliga standarder, framstår som allt starkare. Det kan gälla teknisk standardisering (bl.a. sökning, filtrering och navigering), gemensam terminologisk struktur, webbsäkerhetsfrågor eller språkfrågor. Därigenom kan man säkerställa ökad tillgänglighet till den elektroniska informationen för användargrupper med olika förutsättningar. En annan liknande fråga är frågan om gemensamma kvalitetskriterier för den information som kan nås från SverigeDirekt. En särskild aspekt på detta är kvalitet för informationssvaga grupper som vi avser att lyfta fram i slutbetänkandet. Vi kommer likaså i det fortsatta arbetet att överväga om det behövs en tillsynsfunktion för att säkerställa högt ställda krav på effektivitet och tillgänglighet i den elektroniska samhällsinformationen.

Enligt vår mening saknas det för närvarande ett naturligt forum och en samlad kompetens för frågor av dessa slag. Denna funktion bör den organisation som i framtiden skall svara för SverigeDirekt kunna fylla. En roll som samverkansforum för elektronisk samhällsinformation ställer höga krav på det organ som skall fullgöra uppgiften. Organisationen bör förutom bred kommunikationskompetens även ha nischkompetens inom t.ex. portalstrategifrågor, säkerhetsfrågor och söksystem. Inte minst för att portalen SverigeDirekt skall kunna vara en vägvisare också till det webbaserade tjänsteutbudet är det viktigt att den blivande organisationen också samverkar med andra offentliga portaler.

3.2.4 Nyhetsförmedlare

<p>Vårt förslag: SverigeDirekt skall inte längre förmedla nyhetsinformation annat än om nytillkomna elektroniska tjänster.</p>

Till SverigeDirekt har tidigare hört ett mindre nyhetsblock. Under utredningstiden har detta emellertid begränsats. På webbplatsen finns länkar till ett fåtal nyheter från de olika informationsproducenterna. Nyheterna väljs ut av redaktionen och byts ut efter några dagar. Nyhetsblocket har tillkommit på initiativ från redaktionen för SverigeDirekt.

Att vara nyhetsförmedlare för hela den offentliga sektorn är en alltför omfattande uppgift för att ett organ på ett förtroendefullt sätt skall kunna fylla den funktionen. En enkätundersökning bland besökare på SverigeDirekt, utförd under våren 2001, har dessutom visat att endast nio procent av besökarna vänt sig till SverigeDirekt för att läsa

nyheter. Undersökningen ger stöd för att de informationssökande som vänder sig till SverigeDirekt endast i liten utsträckning gör det i syfte att få nyhetsinformation. Vi anser att SverigeDirekt inte längre bör ha någon roll som nyhetsförmedlare. Tjänstens resurser skall i stället användas för att göra vägvisaren SverigeDirekt så kraftfull som möjligt.

Däremot ligger det i linje med rollen som vägvisare att – i takt med att IT-utvecklingen går framåt – förmedla information om nya elektroniska tjänster som myndigheterna, kommunerna och landstingen gör tillgängliga på Internet. Det bör således finnas en funktion på SverigeDirekt där information om nya e-tjänster lämnas, såsom att man numera på Internet kan beställa tid hos sjukvården eller beräkna pensionen. Redaktionsarbetet inriktas redan under utredningstiden mot detta mål.

4 Vidareutveckling av möjligheterna att hitta information via SverigeDirekt

Vårt förslag: Sökvägarna på SverigeDirekt skall utformas med hänsynstagande till att olika användargrupper har olika behov och kunskaper. SverigeDirekt skall ge så mycket vägledning att användarna hittar fram till den sökta informationen även om de från början inte vet vilket samhällsorgan som ansvarar för informationen. Portalen skall som en av flera sökvägar erbjuda en väl fungerande möjlighet till fritextsökning på de webbsidor som portalen länkar till.

Vår bedömning: Det system för fritextsökning som genom avtal med Kungliga biblioteket tagits i bruk under april 2001 kan inte utvärderas förrän tidigast efter ett år. Avtalet om söksystemet bör därför förlängas med denna utgångspunkt.

4.1 Hur skall SverigeDirekts sökvägar utformas?

En avgörande förutsättning för att SverigeDirekt skall kunna fylla sin avsedda funktion som vägvisare till det offentliga Sverige är att portalen erbjuder effektiva verktyg så att man snabbt hittar den information man söker.

För att SverigeDirekts sökvägar skall uppfattas som snabba och effektiva krävs det att användaren med så få knapptryckningar som möjligt når fram till den sökta informationen. Denna målsättning bör omfatta alla grupper av användare. Vid utformningen av sökvägarna på den framtida SverigeDirekt-tjänsten måste därför hänsyn tas till att olika målgrupper har olika behov och kunskap. Vissa är vana vid att söka information på Internet medan andra är ovana. Vissa har god kännedom om hur den offentliga sektorn är uppbyggd medan andra har

mindre kunskap. En del söker bara enstaka uppgifter medan andra regelbundet återkommer till vissa informationskällor via SverigeDirekt. Utgångspunkten bör vara att det alltid finns flera olika alternativa sökvägar på SverigeDirekt och att dessa är utformade för att tillgodose olika användargrupperns behov.

Portalen måste vara utformad så att medborgare och företag kan hitta fram till den information de söker även om de i utgångsläget inte känner till vilket samhällsorgan som ansvarar för den aktuella informationen. Vi gör bedömningen att SverigeDirekt därför måste tillhandahålla så mycket vägledning åt medborgarna att dessa får en överblick över vilket eller vilka organ som ansvarar för vad inom den offentliga sektorn och därmed över var den eftersökta informationen finns. I denna del innebär vårt förslag en ambitionsökning. Hur detta närmare kan ske återkommer vi till i det avsnitt som gäller samordning med Samhällsguiden.

Fortfarande bör dock en grundläggande utgångspunkt vara att SverigeDirekt skall producera så lite egen information som möjligt. SverigeDirekt skall inte själv tillhandahålla annan information än vad som är nödvändigt för att effektivt hänvisa den informationssökande vidare till någon av de webbtjänster som myndigheter, kommuner eller landsting tillhandahåller inom sina respektive verksamhetsområden.

Numera förekommer också att flera olika samhällsorgan genom samverkan tillhandahåller gemensamma informations- och självbetjäningstjänster på Internet. Denna utveckling bedömer vi kommer att fortsätta. SverigeDirekt bör genom sina sökvägar erbjuda medborgare och företag god orientering också till dessa s.k. livssituations- eller ämnesportaler, t.ex. www.pension.nu och www.foretagar-guiden.gov.se.

Motsvarande samverkan – för att stödja medborgares och företags informationsbehov – sker i dag på många håll via regionala Internetportaler. Den framtida organisationens relationer till dessa kommer att belysas i det fortsatta utredningsarbetet.

Över huvud taget måste sökvägarna på SverigeDirekt vara flexibla och följsamma i förhållande till utvecklingen på Internet. Det måste därför bli en viktig uppgift för den nya organisation som vi föreslår att fortlöpande vidareutveckla sökvägarna.

4.2 SverigeDirekts nuvarande sökvägar

Från portalen SverigeDirekt finns det f.n. länkar till webbplatserna för myndigheter, affärsverk, statligt ägda bolag, organisationer, samtliga landsting, regionerna Gotland, Skåne och Västra Götaland, Region-

förbundet i Kalmar län, samtliga kommuner, regeringen, departementen, riksdagen, försäkringskassorna, Kungliga hovstaterna, Europaparlamentet, Europeiska kommissionen och EG-domstolen. Det finns också länkar till andra portaler med samhällsinformation, däribland Samhällsguiden. Dessa andra portaler är uppdelade geografiskt och ämnesvis. Det finns också länkar till mer kampanjartade webbplatser. Vidare finns det länkar till portaler som avser lagstiftning och annan rättslig reglering, däribland Lagrummet, som är benämningen på regeringens webbplats för rättsinformation.

Sedan mitten av april 2001 finns det också en sökmotor på SverigeDirekts webbplats som medger fritextsökning på de webbplatser som SverigeDirekt länkar till.

I det följande redovisas något närmare hur de hittills befintliga sökvägarna på SverigeDirekt fungerar.

Sökning efter organisationstyp

På en översiktstabla anges det offentliga Sveriges adresser, e-postadresser och länkar till webbplatser uppställda efter organisationstyp.

Kommuner kan sökas alfabetiskt efter begynnelsebokstav. Vidare kan man länsvis söka sig fram till kommunerna i länet. Möjligheten att med hjälp av begynnelsebokstaven komma vidare underlättar bl.a. för den som har skrivsvårigheter.

Till webbplatserna för de fyra *regioner* (Region Gotland, Region Skåne, Regionförbundet i Kalmar län och Västra Götalandsregionen) som har länkar från SverigeDirekt kommer man genom att klicka på sökt region.

Landsting kan sökas dels geografiskt – eller som det anges på webbplatsen ”från norr till söder” – genom att man på en karta eller en förteckning klickar på det sökta landstinget, dels alfabetiskt efter länsbokstav. På samma sätt som i fråga om kommunerna underlättar möjligheten att klicka sig fram för den som har skrivsvårigheter.

Under rubriken *regeringens webbplats* finns det länkar till Regeringskansliets webbplats med undersidor för Statsrådsberedningen och de olika departementen.

Myndigheter, statligt ägda aktiebolag, affärsdrivande verk och organisationer kan sökas alfabetiskt efter begynnelsebokstav. Vidare finns en sökfunktion för att söka vilka myndigheter m.m. som sorterar under vilket departement.

Under rubriken *Länsstyrelser* finns länkar till länsstyrelserna i alfabetisk ordning efter länsstyrelsernas benämningar.

Därutöver finns det på översiktstabblån länkar till Försäkringskassan, Kungliga hovstaterna, riksdagen och riksdagens myndigheter.

Ämnesområden

Från en ämneskatalog är det möjligt att hitta adresser, e-postadresser och länkar till det offentliga Sverige efter sökt ämnesområde. Det offentliga Sverige är här uppdelat i 16 olika ämnesområden, t.ex. ”arbetsmarknad”, ”företag, näringsliv och handel” samt ”lag och rätt”. För varje ämnesområde har redaktionen för SverigeDirekt angett vilka myndigheter m.m. som har information om det aktuella ämnesområdet och lagt in länkar till dessa. Informationsleverantörerna har i dag inte själva något direkt inflytande över vilket ämnesområde deras webbplatser sorteras under.

Nyckelord

Ytterligare en sökmöjlighet är att söka med hjälp av i alfabetisk ordning angivna nyckelord, t.ex. arbetsbrist, avfall, reklamation och renhållning. Redaktionen har sedan lagt länkar från de olika nyckelorden till olika webbsidor. Liksom i fråga om sökning på ämnesområden har informationsproducenterna i dag inte något inflytande över vilka nyckelord som hänvisar till deras webbsidor. Beträffande vissa nyckelord hänvisar SverigeDirekt till Sveriges kommuner eftersom den eftersökta frågan är en kommunal angelägenhet. Den informationssökande hänvisas då till aktuell kommuns webbplats och kan från denna söka vidare för att nå information om t.ex. renhållning. Eftersom redaktionen för SverigeDirekt inte har något inflytande över vilken information som finns på respektive webbplats kan det vara så att den aktuella kommunen över huvud taget inte har någon information om t.ex. renhållning på sin webbplats. Hänvisningen från SverigeDirekt leder i ett sådant fall inte fram till den sökta informationen.

Övriga länkar

På SverigeDirekts förstasida finns en förteckning över portaler med samhällsinformation med länk till Samhällsguiden och andra ämnesvis eller geografiskt angivna portaler. Det finns vidare länkar till portaler avseende lagar och förordningar, nämligen Rixlex, Lagrummet och EUR-lex.

4.3 Fritextsökning

4.3.1 Ny möjlighet till fritextsökning

Sedan den 18 april 2001 är det möjligt att från SverigeDirekt söka i fritext på alla de webbplatser som portalen länkar till. Vi menar att en sådan möjlighet till fritextsökning är central för att SverigeDirekt på allvar skall kunna leva upp till sin roll som gemensam ingång till det offentliga Sverige på Internet.

Fritextsökningen har möjliggjorts genom ett avtal mellan SverigeDirekt och Kungliga biblioteket innebärande att Kungliga biblioteket skall tillhandahålla SverigeDirekt ett system för fritextökning. Sök-systemet bygger på den teknik som används för projektet Kulturarw³¹ och sökfunktionen Svesök². SverigeDirekts kostnad för driften av systemet är enligt avtalet 91 000 kr per månad under den inledande avtalsperioden den 1 juli - 31 december 2000 och 35 000 kr per månad under perioden den 1 januari - 31 december 2001.

4.3.2 Hur fritextsökningen fungerar

Sökrobotarna fungerar i princip så att de besöker vissa fördefinierade webbplatser och hämtar webbdokument som finns på webbplatsen. Dessa dokument är s.k. textfiler. Information som lagras i olika typer av databaser eller på pdf-filer på webbplatserna hämtas inte. Av den information som hämtas skapas poster bestående av alla ord i grunddokumentet och de eventuella indexord (s.k. metadata) som åsatts grunddokumentet av informationsproducenten. Till posterna fogas också den specifika metadata som behövs för att kunna göra de avgränsade sökningar som beskrivs nedan. Posterna laddas in i en databas och görs sökbara.

Sökrobotarnas funktioner har anpassats för SverigeDirekts räkning på så sätt att bara webbsidor, webbplatser eller fulltextdokument på offentliga servrar i Sverige samlas in.

Dessutom har insamlingsfrekvensen anpassats för SverigeDirekt. Webbsidorna hämtas in med tre olika frekvenser; olika ofta beroende på hur ofta uppgifter ändras hos de olika informationsproducenterna.

¹ Kulturarw³ är ett projekt som bedrivs av Kungliga biblioteket som syftar till långsiktigt bevarade av elektronisk information. Målet för projektet är att utarbeta metoder att samla, bevara och tillhandahålla svenska elektroniska dokument som finns tillgängliga i sådan form att de kan betraktas som publicerade.

² Svesök är en söktjänst och en länkkatalog för svenska webbresurser på Internet.

Sökfunktionen medger fritextsökning på alla de webbsidor som samlats in. Det valda sökordet eller -frasen matchas mot ord i internet-adresser (s.k. URL), ord i titlar, av informationsproducenten åsatta nyckelord (metadata) och ord i fritext. Sökningen kan begränsas till att endast avse information från viss webbplats, organisationstyp eller län.

Fritextsökningen innebär att den informationssökande kommer att anvisas en direkt väg till den eller de webbsidor där den sökta informationen finns. Möjligheten att söka i fritext på det offentliga Sveriges webbplatser innebär en kvalitetshöjning hos SverigeDirekt-tjänsten. Samtidigt måste man vara medveten om att också möjligheten till fritextsökning har begränsningar. Fritextsökning med sökmotor ställer nämligen stora krav på avgränsning av sökningen och kan i många fall leda till ett stort antal träffar. Detta gäller inte minst på SverigeDirekts webbplats eftersom sökningarna sker i ett mycket omfattande material. Att antalet träffar emellanåt bli stort gör fritextsökningen till ett stundtals ohanterligt verktyg. Fritextsökningen kan därför inte ersätta – bara komplettera – de andra sökvägar som finns på SverigeDirekt.

4.3.3 Vilket system för fritextsökning skall SverigeDirekt erbjuda i framtiden?

Avtalet mellan SverigeDirekt och Kungliga biblioteket gäller till den 31 december 2001, men kan förlängas om parterna är överens om det. Enligt avtalsvillkoren skall förhandling om förlängning inledas senast tre månader före avtalsperiodens utgång. Parterna har i avtalet gemensamt uttalat att de är överens om att med avtalet skapa möjlighet för ett samarbete på lång sikt. Det ankommer i och för sig på oss att ta ställning till om avtalet med Kungliga biblioteket skall förlängas. Frågan måste dock ses i ett större sammanhang där vi har att överväga hur söksystemet på SverigeDirekt skall se ut för framtiden.

Alternativet till ett fortsatt samarbete med Kungliga biblioteket – för den händelse det systemet skulle befinnas vara otillräckligt – är att SverigeDirekt låter utveckla ett eget system för fritextsökning. Utvecklingskostnaden för ett eget system har i SverigeDirekt-översynen uppskattats till ca två miljoner kr. Som ett ytterligare alternativ skulle kunna övervägas om det finns någon annan redan existerande systemoperatör än Kungliga biblioteket att samarbeta med.

Det söksystem som regleras i avtalet med Kungliga biblioteket har helt nyligen tagits i bruk för externa användare. Innan någon mera definitiv ställning tas till hur frågan om söksystem skall hanteras för framtiden bör det system som nyss tagits i bruk utvärderas. En sådan

utvärdering är ännu inte möjlig att göra. Enligt vår bedömning är det inte rimligt att göra någon slutlig utvärdering förrän tidigast när systemet har varit i drift under ett års tid. Utvärderingen och de överväganden om valet av söksystem som utvärderingen föranleder måste därför med nödvändighet bli en fråga för den nya organisation för bl.a. SverigeDirekt som vi föreslår. För att möjliggöra denna hantering av frågan bör avtalet med Kungliga biblioteket tills vidare förlängas ytterligare ett år.

5 Samordning med Samhällsguiden

Vårt förslag: SverigeDirekt och Samhällsguiden skall samordnas med varandra. Samhällsguiden skall härefter inte finnas kvar som en självständig tjänst med egen huvudman.

Vår bedömning: Staten skall inte finansiera flera informations-tjänster med samma syfte och funktion.

5.1 Bakgrund

Samhällsguiden tillkom på initiativ av Byråkratiutredningen. I en skrivelse till regeringen den 27 april 1978 konstaterade utredningen att samhällets ansvar för att hålla medborgarna informerade om vilka regler som gäller, vart man skall vända sig i olika frågor och hur man går tillväga i olika sammanhang hade blivit allt större. Utredningen bedömde därför att det fanns ett behov av en samlad information om de vanligaste frågorna inom offentlig sektor som medborgarna ställs inför och lämnade förslag om en medborgarhandbok. I skrivelsen framhölls att behovet av praktisk information som är både enkel och lättillgänglig måste tillgodoses och att informationen skulle vara avsedd för såväl enskilda medborgare som personer som behövde den i sitt arbete.

Efter bemyndigande av regeringen i december 1978 tillsattes en arbetsgrupp för att framställa en föreslagen publikation. Den första upplagan av Samhällsguiden utkom 1979. Under 1980-talet utkom publikationen i princip vart tredje år och under slutet av 1990-talet har den utkommit årligen. År 2000 utkom den 12:e omarbetade upplagan av Samhällsguiden. Samhällsguiden har funnits på Internet sedan november 1996.

För produktionen av Samhällsguiden har avtal träffats mellan Regeringskansliet och Riksdagens förvaltningskontor. Det senaste skriftliga avtalet är från 1997 och innebär bl.a. att Samhällsguiden skall produceras av en redaktör placerad vid Riksdagens förvaltningskontor, att Regeringskansliet skall tillhandahålla det faktaunderlag som krävs för Samhällsguiden och att riksdagen skall upplåta utrymme för publi-

cering av Samhällsguiden på sin webbplats. Det avtalet gällde t.o.m. den 30 juni 1999.

Det praktiska arbetet med Samhällsguiden har utförts och utförs fortfarande av redaktören. Det gäller såväl det redaktionella arbetet som den s.k. SGML-märkningen av informationstexterna.

5.2 Finansiering

Både det tidigare skriftliga avtalet mellan Regeringskansliet och Riksdagens förvaltningskontor och den överenskommelse som nu gäller mellan Regeringskansliets förvaltningsavdelning och nuvarande Riksdagsförvaltningen, innebär att båda parterna bidrar till finansieringen av Samhällsguiden.

Redaktören för Samhällsguiden är anställd av riksdagen. Vid en grov uppskattning bedömer hon att hon ägnar ungefär motsvarande en halvtidstjänst – utspridd över året – åt arbetet med Samhällsguiden.

Kostnaderna för produktionen av Samhällsguiden uppskattas enligt Regeringskansliets förvaltningsavdelning och Riksdagsförvaltningen till 600 000 kr årligen. Regeringskansliet ersätter riksdagen med 300 000 kr årligen, dvs. med hälften av totalbeloppet, för produktionen av Samhällsguiden.

Beträffande de upplagor som utgivits på senare tid har riksdagen till förlaget CE Fritzes AB upplåtit rätt att ge ut Samhällsguiden i tryckt form. Samhällsguiden trycks och distribueras av Fritzes.

5.3 Tidigare översyn

Efter tidigare översynsarbete avseende samhällsinformation inrättade civilministern i februari 1996 en arbetsgrupp för att dels uppdatera Samhällsguiden, dels utveckla den som bok och databas. I direktiven till arbetsgruppen uttalades att arbetsgruppen skulle ha ett nära samarbete med Toppledarforums projekt som syftade till att samordna stödet för den offentliga förvaltningen när det gäller spridning av samhällsinformation via Internet. Utgångspunkten var att Samhällsguidens problemorienterade struktur skulle kunna fungera som en övergripande sökväg in i myndigheternas och kommunernas informationsdatabaser. Vidare uttalades att länkar kunde finnas från Samhällsguidens databas till de webbplatser med ytterligare information som myndigheterna lagt upp på Internet.

I februari 1997 överlämnade arbetsgruppen sin rapport *Den digitala dialogen – utveckling av Samhällsguiden* (Ds 1997:12). Arbetsgruppen

såg möjligheter till utveckling av Samhällsguiden. I rapporten uttalade arbetsgruppen bl.a. att med hjälp av olika söksystem där olika texter från Samhällsguiden kunde fungera som förklaringar, skulle hela informationssystemet kunna fungera som en ”samhällsguide”.

5.4 Utformningen av Samhällsguiden på Internet

Samhällsguiden är på Internet – liksom i den tryckta upplagan – uppdelad i 33 olika kapitel som behandlar olika ämnesområden i samhällslivet. Samhällsguiden är inte avgränsad enbart till information om den offentliga sektorn, utan redaktörens ambition är att hänvisa till information med ”korrekt och bra innehåll” som kan vara till hjälp för medborgarna.

Kapitlen är indelade i underavdelningar med drygt 2 000 inledande texter till olika samhällsföreteelser. I det avslutande kapitlet finns det studiefrågor med avseende på de ämnesområden som behandlats i tidigare kapitel. Utöver den information som lämnas under varje rubrik finns vid flertalet av ämnesområdena länkar till lagtext eller till det eller de organ som kan förväntas lämna mer upplysningar i ämnet.

Befintliga sökmöjligheter

Under rubriken *områden* återfinns en förteckning över de 33 olika ämnesområdena (kapitlen). Man kan därifrån klicka sig fram till sökt underrubrik och den informationstext som finns därunder. Illustrationen livscirkeln, som finns på webbplatsen, illustrerar ett tiotal livssituationer från vaggan till graven, bl.a. födsel, skola och arbeta. Från respektive illustration är det möjligt att klicka sig fram till den eller de informationstexter som beskriver den aktuella situationen.

Utöver ämneskatalogen finns det ett *alfabetiskt register* med indexord, från vilket det är möjligt att söka. Från varje indexord finns det en eller flera länkar till det ställe i Samhällsguiden där sökordet återfinns.

Det finns också en möjlighet till *fritextsökning* på Samhällsguidens sidor. Det sker inte någon sökning på de webbplatser till vilka Samhällsguiden länkar, utan bara på Samhällsguidens egna sidor. Från träfflistan finns länkar till de sidor i Samhällsguiden där ordet förekommer.

Övriga länkar

På den webbaserade Samhällsguidens förstasida finns det också länkar till kommuner, myndigheter och vissa databaser.

Under rubriken *EU* finns en länk till den sida på riksdagens webbplats där det finns information om Europeiska unionen. Under rubriken *lagar* finns bl.a. en länk till riksdagens databas Rixlex. *Nya lagar* hänvisar till en sammanställning över nya författningar som görs av Regeringskansliet.

Under rubrikerna *kommun* och *myndighet* finns länkar till sidor på SverigeDirekts webbplats. Från *myndighet* finns en länk till översikts-tablån på SverigeDirekts webbplats (jfr avsnitt 4.2). Om man klickar på *kommun* hänvisas man till den sida på SverigeDirekt som kort beskriver antalet kommuner och kommunernas huvudsakliga uppgift. Under rubriken *landsting* finns en länk till en sida på landstingsförbundets webbplats varifrån *landstingen* kan sökas geografiskt genom att man på en karta eller en förteckning klickar på det sökta landstinget.

Under rubriken *blanketter* finns en länk till Smelinks länksamling för blanketter. På denna sida på Smelinks webbplats finns länkar till centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner som har blanketter på sina webbplatser. Från rubriken *organisation* kommer man vidare till Smelinks länksamling till olika branschorganisationer.

Under rubriken *nyheter* finns länkar till SverigeDirekt, riksdagens, regeringens, Svenska kommunförbundets och Landstingsförbundets webbplatser med hänvisningen att läsa mer på dessa webbplatser.

Från rubriken *testa dig själv* finns det en länk direkt till det avslutande kapitlet med studiefrågor avseende övriga ämnesområden.

5.5 Det praktiska arbetet med Samhällsguiden

Redaktören för Samhällsguiden har ett nätverk om 60-100 kontaktpersoner på myndigheter och organisationer. En gång om året skriver redaktören till dessa med uppmaning att lämna information till Samhällsguiden. Redaktörens erfarenhet från arbetet med Samhällsguiden är att knappast någon kontaktperson skriver egen informationstext om nya eller ändrade informationsområden, men att en del skickar med broschyrer eller hänvisar till förarbeten. I praktiken skriver redaktören informationstexterna utifrån det material som myndigheten eller organisationen tillhandahållit, varefter texterna sakgranskas av respektive myndighet eller organisation.

5.6 Samordningsmöjligheter

Informationstjänsterna SverigeDirekt och Samhällsguiden innehåller på flera områden likartad information. Till stora delar är ambitionen med de båda webbaserade informationstjänsterna densamma, nämligen att hänvisa den informationssökande till den eller de webbplatser där den sökta informationen finns. Båda informationstjänsterna finansieras med allmänna medel. Som en utgångspunkt bör gälla att det allmänna inte skall bekosta flera olika informationstjänster med samma eller liknande innehåll. Man kan dessutom anta att trovärdigheten blir större om den offentliga samhällsinformationen – eller ingångarna till den – koncentreras till en informationstjänst än om det allmänna tillhandahåller flera parallella tjänster. Det är därför i och för sig klart att samordning kan och bör ske.

Det är vår uppfattning att möjligheten att söka information utifrån en livssituation eller ett visst problemområde bör lyftas fram i en framtida SverigeDirekt-tjänst. Samhällsguiden har sedan tidigare en sådan problemorienterad sökväg. Samhällsguidens problemorienterade struktur kan enligt vår mening fungera som en av flera alternativa sökvägar till myndigheternas, kommunernas och landstingens webbplatser. En sådan ordning föreslogs av 1996 års arbetsgrupp men har ännu inte blivit verklighet. Den bör nu genomföras.

Som framgått i avsnitt 4.1 gör vi bedömningen att SverigeDirekt inte skall producera mer egen information än vad som är nödvändigt för att den informationssökande skall kunna orientera sig fram till rätt informationskälla. Bedömningen att SverigeDirekt skall producera så lite egen information som möjligt sammanhänger med vår uppfattning om vad som bör ingå i det allmännas åtagande när det gäller att tillhandahålla information åt medborgare och företag. Vi anser att det allmänna tar på sig ett allt för stort ansvar genom att i Samhällsguiden tillhandahålla ett så omfattande redaktionellt material som Samhällsguiden i dag erbjuder. Det innebär också ett allt för stort ansvar att hålla ett så omfattande material aktuellt. Numera finns redan en stor mängd offentlig information tillgänglig på Internet genom de olika webbtjänster som myndigheter, kommuner och landsting tillhandahåller inom sina respektive verksamhetsområden. Förutsättningarna är idag goda – och betydligt bättre än när den elektroniska versionen av Samhällsguiden skapades – att förse medborgare och företag med sökt information genom att vägleda dem till rätt adress på Internet. Uppgiften för en central informationstjänst bör därför i betydligt högre grad kunna begränsas till att lotsa medborgare och företag till rätt samhällsorgan. På så sätt utnyttjas resurserna också mest effektivt.

Enligt vår uppfattning kan ambitionen med en framtida problemorienterad sökstruktur inte vara att täcka in varje situation som medborgare och företag ställs inför. Samhällsguiden har för närvarande ett så stort antal ämnesområden att överskådligheten i någon mån försämras. Genom att i stället begränsa urvalet något bedömer vi att det blir möjligt att hålla informationstjänsten med tillhörande länkar ständigt aktuell, något som måste krävas av en portal med den roll som SverigeDirekt även fortsättningsvis föreslås ha. Det måste överlåtas åt den blivande organisationen för SverigeDirekt-tjänsten att avgöra hur den problemorienterade sökvägen närmare bör utformas.

Vårt förslag till samordning innebär således för Samhällsguidens del att den inte längre skall finnas kvar som en självständig produkt. Däremot skall dess struktur tas till vara i den framtida SverigeDirekt-tjänsten.

6 Samordning med rättsinformationssystemet

Vårt förslag: Driften av Sverige Direkt och rättsinformationssystemet skall samlokaliseras och samordnas i en gemensam organisation. Denna organisation skall vara samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet.

Vår bedömning: Sverige Direkt och rättsinformationssystemet bör inte integreras innehållsmässigt utan drivas som två separata tjänster.

6.1 Inledning

I skrivelsen 1998/99:17 presenterade regeringen sin syn på ett nytt offentligt rättsinformationssystem. Av den framgår sammanfattningsvis att regeringen anser att staten skall svara för en kontinuerlig grundservice på rättsinformationens område med hjälp av informationsteknik. Servicen skall rikta sig till såväl allmänheten som den offentliga förvaltningen. Den skall omfatta de offentliga rättskällorna, från författningar och deras förarbeten till domstolarnas och myndigheternas praxis. Informationen skall hållas elektroniskt tillgänglig på ett överskådligt och enhetligt sätt, vara gratis samt sökbar via en gemensam ingångssida på Internet. Justitieutskottet (1998/99:JuU11) uttalade att det såg med tillfredsställelse på den utveckling av de nuvarande datasystemen som regeringens planering innebär.

6.2 Utformningen av rättsinformationssystemet

Utformningen och innehållet i rättsinformationssystemet styrs av rättsinformationsförordningen (1999:175) som trädde i kraft den 1 maj

1999. Systemet skall innehålla Svensk författningssamling (SFS) som den kungörs, referensregister över författningar i SFS och grundförfattningarna i SFS i deras lydelse med införda ändringar. Vidare skall systemet innehålla de gällande förordningar som kungörs i andra författningssamlingar än SFS. Systemet skall också innehålla sådana gällande föreskrifter som är beslutade av myndigheter under regeringen och som skall kungöras enligt lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar. I systemet skall det ingå förarbeten i form av bl.a. kommittédirektiv, förordningsmotiv, utredningsbetänkanden och propositioner. Det skall även finnas uppgifter om vägledande avgöranden av domstolar och myndigheter. Även de överenskommelser som skall publiceras i Sveriges internationella överenskommelser (SÖ) skall ingå. (3-8 §§) Samordningsmyndigheten får besluta att även annat material får ingå i systemet. (9§)

Rättsinformationssystemet har en decentraliserad struktur. Det innebär att de myndigheter som deltar ansvarar för sin information och för att den görs elektroniskt tillgänglig.

Sökning i rättsinformationssystemet sker genom den gemensamma ingångssidan på Internet, Lagrummet (www.lagrummet.gov.se).

6.3 Organisatorisk struktur

Rättsinformationssystemets organisatoriska struktur regleras också den i rättsinformationsförordningen. Där framgår det att Regeringskansliet är samordningsmyndighet för systemet och ansvarar för bl.a. frågor om samordning, standarder, sammanlänkning och gemensamma säkerhetsfrågor. (16 §)

Till samordningsmyndighetens hjälp skall det finnas ett råd med representanter från de deltagande myndigheterna. Rådet skall ha högst 14 ledamöter. Regeringskansliet, Domstolsverket och Statskontoret har ständig representation. Ytterligare fem myndigheter skall vara representerade och om riksdagen, landstingen eller kommuner väljer att delta i systemet skall de erbjudas representation i rådet. (18 §)

Rådet skall fungera som en samrådspartner till samordningsmyndigheten som också har en skyldighet att samråda innan det fattas beslut i principiellt viktiga frågor. Samordningsmyndigheten kan också delegera vissa av sina uppgifter till rådet. (19§)

6.4 Inledande arbete med rättsinformationssystemet

Det inledande arbetet med rättsinformationssystemet har sedan hösten 1999 skett i projektform (rättsinformationsprojektet). Rättsinformationsprojektet skall lämna sin slutrapport denna sommar. Det finns därför ännu inga uppgifter om hur, och i vilken omfattning, verksamheten skall bedrivas i fortsättningen.

6.5 Samordningsmöjligheter

6.5.1 Innehållsmässigt

Rättsinformationssystemet är en författningsreglerad verksamhet och skiljer sig på det sättet från det nuvarande SverigeDirekt respektive utgivningen av Samhällsguiden. Informationsutbudet inom rättsinformationssystemet är vidare ämnesmässigt avgränsat. Innehållet skiljer sig på så sätt från SverigeDirekt – och för övrigt också från Samhällsguiden – som spänner över hela samhällslivet. Medan SverigeDirekt vänder sig till allmänheten i vidaste bemärkelse har rättsinformationssystemet åtminstone till stora delar en mera begränsad användarkrets. Innehållet i rättsinformationssystemet skall vara tillgängligt på ett enhetligt sätt. På sikt skall systemet möjliggöra strukturerade sökningar över hela rättsinformationsområdet. SverigeDirekt och Samhällsguiden länkar till informationsproducenter som tillgängliggör informationen på sina webbplatser på vitt skilda sätt och utan någon beslutad enhetlig struktur.

Vi ser inte någon fördel med att för närvarande integrera rättsinformationssystemets information i själva SverigeDirekt-tjänsten. Tvärtom skulle det vara svårt att förklara varför just det rättsliga ämnesområdet skulle integreras i den övergripande SverigeDirekt-tjänsten. Det finns i stället en betydande risk att båda tjänsterna skulle upplevas som mer splittrade vid en fullständig integrering. Vi gör således bedömningen att SverigeDirekt och rättsinformationssystemet även fortsättningsvis bör förhålla sig till varandra på det sättet att det finns länkar mellan de båda informationssystemen. Även om tjänsterna alltså inte bör integreras innehållsmässigt är de till sin karaktär varandra så näraliggande att organisatorisk samordning ändå måste övervägas.

6.5.2 Driftsmässigt och organisatoriskt

Som redan nämnts finns det ännu inte några uppgifter om hur, och i vilken omfattning, verksamheten inom rättsinformationssystemet skall bedrivas efter halvårsskiftet. Detta gör det svårt att mer detaljerat ange vilka konkreta samordningsmöjligheter som finns när det gäller driften av portalen SverigeDirekt och rättsinformationssystemet. Den förvaltning av rättsinformationssystemet som skall påbörjas den 1 juli 2001 måste dock till stora delar komma att avse portal- och maskindrift samt samordning och standarder. Det är således fråga om arbetsuppgifter av samma slag som gäller eller föreslås gälla för den organisation som ansvarar för SverigeDirekt. Trots innehållsmässiga skillnader är det i båda fallen fråga om verksamhet för att tillhandahålla och vidareutveckla elektronisk samhällsinformation.

De nyss redovisade beröringspunkterna talar enligt vår mening för en samordning av driften av de båda portalerna. Genom en sådan samordning kan de båda informationstjänsterna utnyttja gemensamma tekniska resurser. Som en konsekvens bör de båda tjänsterna kunna skapa ett gemensamt säkerhetssystem. När det gäller den tekniska driften av SverigeDirekt och rättsinformationssystemet kan de personella resurserna samordnas. Detsamma gäller erforderlig kompetens kring sökfunktioner, standardisering och användaranpassning.

På andra arbetsområden är å andra sidan möjligheterna till personell samordning små. Det gäller framför allt det redaktionella arbetet med de båda tjänsterna, där ämnesmässiga skillnader lägger hinder i vägen. På de områden där arbetet inte kan samordnas helt bör dock i vart fall en samlokalisering vara ändamålsenlig. På så sätt utnyttjas resurserna bäst. Samtidigt minskas den sårbarhet som finns på mindre arbetsenheter. Vid en föreslagen samlokalisering torde dessutom möjligheterna vara goda att på sikt hitta ytterligare samordningsmöjligheter och gemensamma utvecklingsmöjligheter. Vår slutsats är att en driftsmässig samlokalisering och samordning gagnar ett effektivt resursutnyttjande och bidrar till en starkare organisation, något som givetvis måste vara att eftersträva.

I skrivelsen 1998/99:17 gjorde regeringen bl.a. bedömningen att Regeringskansliet bör vara samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet under dess uppbyggnadsskede. Till denna bedömning bidrog bl.a. den omständigheten att det för närvarande inte fanns någon central IT-myndighet i Sverige.

I avsnitt 3 har vi föreslagit att den organisation som ansvarar för SverigeDirekt skall ges ett vidare ansvar för den elektroniska samhällsinformationen och dess utveckling. Detta ansvar skall omfatta

att vara ett myndighetsövergripande samverkansforum för elektronisk samhällsinformation. Eftersom rättsinformationssystemet uppgift är just att tillhandahålla elektronisk samhällsinformation anser vi det vara naturligt att den föreslagna organisationen också blir samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet. Detta gäller särskilt som det dessutom finns effektivitetsfördelar att vinna med att sammanföra driften av rättsinformationssystemet och SverigeDirekt.

7 Huvudmannaskap och organisationsform

7.1 Inledning

Redan i styrgruppens för SverigeDirekt rapport 1999 uttalades att SverigeDirekt snarast måste få en permanent organisation. I direktiven till det nu pågående utredningsarbetet sägs i konsekvens med detta att det är angeläget att verksamheten inom SverigeDirekt kan övergå från projektformen till en fastare organisatorisk form. Vi har att ta ställning till vem eller vilka som bör vara huvudmän för SverigeDirekt och vilken organisationsform som bör väljas.

Vi har i avsnitt 5 och 6 föreslagit att en samordning mellan SverigeDirekt, Samhällsguiden och rättsinformationssystemet bör ske. Dessa ställningstaganden får inverkan även på frågan om huvudmannaskap och organisationsform.

7.2 Tidigare förslag till organisatorisk struktur avseende samhällsinformation

I mitten av 1980-talet föreslog Informationsdelegationen i sitt betänkande Samordnad samhällsinformation – stat – landsting – kommun (SOU 1984:68) att det skulle bildas en stiftelse med staten, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet som huvudmän, benämnd informationsrådet. Informationsrådet skulle enligt förslaget svara för samordning av olika myndigheters informationsverksamhet, verka för utveckling av informationsverksamheten, fungera som konsult för de statliga och kommunala myndigheterna och vara huvudman för vissa projekt, däribland Samhällsguiden. I förslaget angavs att rådet till skillnad från den då nedlagda Nämnden för samhällsinformation inte skulle fördela medel för särskilda informationsinsatser eller granska de statliga myndigheternas framställningar om medel för informationsverksamheten.

Flera remissinstanser, bl.a. Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet var dock tveksamma till den föreslagna lösningen. Däremot var man öppen för andra samverkansformer, t.ex. en kommitté, en delegation eller en arbetsgrupp.

Även 1996 års arbetsgrupp (se avsnitt 5.3) påpekade i sin rapport *Den digitala dialogen* (Ds 1997:10) att det på längre sikt fanns ett behov av ett mer permanent samordningsorgan som kunde ha hand om vissa övergripande frågor som rör samhällsinformationen. Arbetsgruppen lämnade inte förslag om något samordningsorgan men pekade på att en tänkbar form kunde vara det råd för samhällsinformation som Informationsdelegationen tidigare hade föreslagit. Ett skäl till att arbetsgruppen inte lämnade något förslag om samordningsorgan var att det fanns ett flertal arbetsgrupper som arbetade med näraliggande frågor, t.ex. arbetsgruppen för rättsinformation och sekretariatet för Det offentliga Sverige, och som inom en relativt snar framtid kunde tänkas föreslå en organisatorisk hemvist för denna typ av frågor.

I regeringens skrivelse *Ett nytt offentligt rättsinformationssystem* (skr 1998/99:17), som har behandlats av riksdagen (1998/99:JuU11, rskr 1998/99:124), diskuterades var de uppgifter som regeringen föreslog borde placeras. I skrivelsen nämndes att en lösning skulle kunna vara att skapa en ny central myndighet med uppgift att sköta samtliga uppgifter för samhällets försörjning av elektronisk rättsinformation. Regeringen fann det dock mindre lämpligt att inrätta en ny myndighet enbart för att sprida rättsinformation. Det främsta skälet var att det inte skulle krävas så mycket arbetsresurser att en sådan lösning var motiverad. Uppgiften borde i stället placeras hos riksdagen, Regeringskansliet eller någon central myndighet. Regeringen konstaterade att det för närvarande inte fanns någon central IT-myndighet i Sverige. Den arbetsgrupp, vars förslag låg till grund för regeringens skrivelse, hade uttalat att om en särskild IT-myndighet inrättades framstod det som lämpligt och praktiskt att placera det centrala ansvaret för spridning av rättsinformation på den myndigheten. Arbetsgruppen uttalade också att Grunddatabasutredningens förslag på lite sikt skulle kunna vara en bra lösning även för rättsinformationen.

Grunddatabasutredningen förordade i sitt betänkande *Grunddata – i samhällets tjänst* (SOU 1997:147) att Riksskatteverket, Patent- och registreringsverket och Lantmäteriverket skulle ges ett produktions- och kvalitetsansvar för grunddata. Som grunddata definierade Grunddatabasutredningen uppgifter som identifierar fysisk eller juridisk person eller egendom eller utgör geografisk lägeskomponent, som är beständiga, som har en bred användning och som på grund av detta är allmänt efterfrågade. För att komma till rätta med bristen på styrning och samordning inom grunddataområdet föreslog utredningen att en

särskild styr- och samordningsverksamhet i myndighetsform skulle skapas genom Nämnden för utveckling av samhällets grunddata. Målet för nämndens verksamhet skulle vara att utveckla en effektiv och säker informationsförsörjning av grunddata i förvaltningen och för samhället i övrigt. Majoriteten av remissinstanserna avvisade en ny myndighet. Flera remissinstanser ansåg att det finns behov av gemensam samordning och styrning men förordade att sådana frågor tas om hand av en befintlig myndighet, t.ex. Statskontoret. I den s.k. förvaltningspolitiska propositionen (prop. 1997/98:136) uttalade regeringen att samordning av grunddata behövs på olika nivåer och att gemensamma frågor kring krav på teknik, säkerhet och kvalitet är en myndighetsuppgift. Regeringen ansåg dock att frågan om det behövdes en särskild myndighet för denna samordning eller om någon befintlig myndighet kan åta sig uppgiften krävde ytterligare beredning.

7.3 Huvudmannaskap

Vårt förslag: Huvudmannaskapet för portalen SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås bli samordnade med SverigeDirekt skall vara odelat. Verksamheten skall ha en statlig huvudman.

Portalen SverigeDirekt skall även i framtiden vara ingången till det offentliga Sverige på Internet. Som en allmän utgångspunkt bör gälla att huvudmannaskapet skall vara tydligt och trovärdigt. Medborgare och företag skall inte behöva tveka kring tjänstens status. Dessa kriterier uppfylls i och för sig av de ursprungliga huvudmännen i projektet, riksdagen, regeringen, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Vid de intervjuer med företrädare för Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet som genomfördes vid översynen av SverigeDirekt 2000 framkom att de båda förbunden inte var intresserade av att delta i finansieringen av en permanent verksamhet av det slag som tjänsten SverigeDirekt innebar. I översynen uttalades också att det kunde vara en naturlig ansvarsfördelning att staten svarar för driften av den centrala portalen; förbundens insatser kan koncentreras på sådant utvecklingsarbete som kan vara önskvärt när det gäller att förbättra utformningen av och innehållet i de kommunala och landstingskommunala webbplatserna. Förbundens uppfattning är fortfarande att finansieringen av allmän samhällsinformation traditionellt och för framtiden är en uppgift för staten. Förbunden menar att deras medlemmar – kommuner och landsting – genom att tillhandahålla lokal

information till medborgarna redan bär en stor del av den totala kostnaden för samhällsinformationen. Förbunden uttalar vidare att det är möjligt att de kan medverka finansiellt till vissa speciella tjänster.

Enligt vår mening talar såväl praktiska skäl som effektivitetsskäl för att huvudmannaskapet för verksamheten i det framtida SverigeDirekt inte bör spridas på flera händer utan i stället koncentreras till en huvudman. På så sätt blir det tydligt var det slutliga ansvaret ligger. Den samverkan som behövs – och som är utomordentligt angelägen – kan ske i andra former än genom gemensamt huvudmannaskap.

Som redan uttalats i den tidigare översynen av SverigeDirekt är det mest naturligt att huvudansvaret för driften av SverigeDirekt-portalen vilar på staten. I utredningsuppdraget ingår dessutom att överväga en organisatorisk samordning av SverigeDirekt, Samhällsguiden och rättsinformationssystemet. Utredningsarbetet har lett fram till bedömningen att samordning bör ske med Samhällsguiden och rättsinformationssystemet. Med en sådan samordning ter det sig också mindre naturligt att t.ex. Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet deltar som huvudmän, särskilt i fråga om en organisation med ansvar för rättsinformationssystemet. Under det fortsatta utredningsarbetet skall kartläggning ske också av andra webbaserade informationstjänster. Det kan inte uteslutas att kartläggningen resulterar i ytterligare samordningsförslag. Vi drar således slutsatsen att den samordnade verksamheten bör ha en statlig huvudman.

7.4 Organisationsform

7.4.1 Allmänna utgångspunkter

Vårt uppdrag är att lämna förslag till en permanent organisation för SverigeDirekt och att i delbetänkandet ange grunddragen för denna. SverigeDirekt-verksamheten har sedan hösten 1997 bedrivits i projektform och på senare tid i utredningsform. Det behövs nu fastare ramar kring verksamheten. Utgångspunkten för vårt arbete är att SverigeDirekt skall finna permanenta former. Ett fortsatt projektavtal tillgodoser därför inte de krav som ställs på ledningen av SverigeDirekt.

Den möjlighet som finns att tillsätta en arbetsgrupp eller en delegation inom Regeringskansliet används normalt för uppgifter av begränsad varaktighet och kan av samma skäl lämnas åt sidan vid de fortsatta övervägandena. Såvitt gäller portaldriften är de föreslagna framtida uppgifterna för SverigeDirekt för övrigt till stor del av förvaltande karaktär. Regeringskansliet bör inte ägna sig åt förvaltningsuppgifter. För detta ändamål finns förvaltningsmyndigheter.

I propositionen Former för verksamhet som är beroende av statligt stöd, m.m. (prop. 1995/96:61) uttalade regeringen att statlig verksamhet bör bedrivas i myndighetsform och att myndighetsformen har sådana egenskaper att staten i de allra flesta fall knappast har anledning att ens överväga delegering av en förvaltningsuppgift till ett privaträttsligt organ. I några fall fann dock regeringen att det kunde vara motiverat att överväga att låta en statlig uppgift utföras i en privaträttslig verksamhetsform. Sådana överväganden kunde vara aktuella då det finns statsfinansiella eller andra skäl för staten att samverka med någon annan. Men även i vissa fall då staten själv finansierar och driver en verksamhet kan behovet av en självständig framtoning för verksamheten utgöra skäl för att utnyttja en privaträttslig verksamhetsform.

I propositionen föreslog regeringen att riksdagen skulle godkänna ett förslag om former för verksamhet som är beroende av statligt stöd men som inte borde drivas i myndighetsform. Regeringens förslag innebar att när staten, tillsammans med en annan part, engagerar sig i verksamhet som är beroende av statligt stöd skall detta ske främst genom att ett aktiebolag eller en ideell förening bildas. Enligt regeringens uppfattning fyllde dessa verksamhetsformer även de behov som kommuner och landsting har av privaträttsliga former för denna typ av verksamhet. Regeringen avfärdade enkla bolag, ekonomiska föreningar, handelsbolag och stiftelser som lämpliga verksamhetsformer: det enkla bolaget är inte en juridisk person och har därmed inte den avgränsade ställning som krävs i förhållande till dem som ingår i bolaget; den ekonomiska föreningen och handelsbolaget är verksamhetsformer ämnade endast för näringsverksamhet; den nya stiftelse-lagen godtar inte att nya stiftelser bildas som redan från början är beroende av anslag för sin verksamhet. Riksdagen beslutade i enlighet med vad regeringen uttalade (1995/96:LU 7, rskr. 79).

Av den s.k. förvaltningspolitiska propositionen (prop. 1997/98:136) framgår att denna grundsyn kvarstår och att renodlingen av den statliga verksamheten bör fortsätta.

7.4.2 Överväganden

<p>Vårt förslag: Verksamheten i SverigeDirekt skall bedrivas i myndighetsform.</p>

Vi utgår från vad regeringen uttalat och riksdagen antagit i fråga om formerna för statlig verksamhet. Våra överväganden koncentrerar sig

alltså till frågan om verksamheten i SverigeDirekt – i enlighet med vad som får anses vara huvudprincipen – bör bedrivas i myndighetsform eller om ett aktiebolag eller en ideell förening av något skäl är lämpligare. Härutöver har vi funnit anledning att också något överväga om stiftelseformen – trots regeringens och riksdagens principiella uttalanden – kan innebära fördelar för verksamheten i SverigeDirekt.

Som vi angett ovan anser vi att det är ett offentligt åtagande att förse medborgare och företag med samhällsinformation och att det krävs viss centralt samlad kompetens för att uppfylla det åtagandet. Huvudmannaskapet för den samlade informationstjänsten – som förutsätter samverkan med kommuner och landsting – föreslås vara statligt.

Det är således fråga om statlig verksamhet i enlighet med ett offentligt åtagande. Detta är i sig skäl som talar för att verksamheten bör bedrivas i myndighetsform och inte i någon privaträttslig form.

Vi har tidigare bedömt att samordning bör ske med rättsinformationssystemet, detta även organisatoriskt. På samordningsmyndigheten för rättsinformationssystemet ligger redan i dag ett antal myndighetsfunktioner. Dessa kan inte överlåtas på något privaträttsligt organ med mindre det finns stöd för detta i lag. Det finns ingen anledning att tillskapa en ordning som förutsätter sådan lagstiftning. Även detta talar för myndighetsformen.

Om vi i det fortsatta arbetet skulle stanna för att den nya organisationen även bör ges en tillsynsfunktion i förhållande till statliga myndigheter i fråga om kvalitetskriterier eller standarder är detta ytterligare ett skäl som talar för myndighetsformen.

Ett skäl som i allmänhet talar för att i stället välja en privaträttslig form för en verksamhet är att det finns fler huvudmän än staten för verksamheten. Vi har tidigare gjort bedömningen att huvudmannaskapet för SverigeDirekt fortsättningsvis bör vara enhetligt och ligga på staten. Antalet huvudmän utgör därför inte någon anledning att i fråga om SverigeDirekt välja annan verksamhetsform än myndighet. Eftersom en ideell förening förutsätter medverkan av flera intressenter är en sådan i realiteten inte något alternativ. Beträffande aktiebolag finns det emellertid inte något principiellt hinder mot att det bara finns en ägare.

Ett annat skäl som allmänt talar för att välja en privaträttslig verksamhetsform är att det kan finnas ett behov av att verksamheten har en självständig framtoning. Det skulle därför kunna finnas anledning att överväga aktiebolagsformen. Det finns t.ex. inte några begränsningar i aktiebolagslagen (1975:1385) vad gäller vilken typ av verksamhet som kan bedrivas i ett aktiebolag, dvs. även annan verksamhet än näringsverksamhet kan bedrivas där. Ett aktiebolag behöver inte heller ha som syfte att skapa vinst åt sina aktieägare. Utifrån dessa kriterier är

det således i och för sig inte något som hindrar att man bildar ett aktiebolag för att vara huvudman för den framtida samlade informationstjänsten.

Vad gäller behovet av en självständig framtoning har vi tidigare gjort bedömningen att det är angeläget att också den framtida Sverige-Direkt-portalen bara länkar till offentlig information och att den informationssökande skall kunna lita på informationen. I fråga om SverigeDirekt kan det för tjänstens trovärdighet alltså snarare vara en fördel om verksamheten har en tydlig offentlig karaktär. Detta talar för myndighetsformen och samtidigt mot en privaträttslig verksamhetsform.

Å andra sidan skulle också en självständig organisationsform kunna innebära fördelar för trovärdigheten, nämligen på så sätt att man därigenom markerar att verksamheten står fri från politiska hänsyn. Inte minst med hänsyn till att det även för framtiden är angeläget att behålla goda samverkansformer med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet skulle en sådan självständighet kanske vara att föredra. Den enda organisationsform som står helt självständig från huvudmän och finansiärer är stiftelseformen. En stiftelse bildas genom att en eller flera stiftare avsätter en förmögenhet, som skall förvaltas självständigt för ett bestämt ändamål. Stiftelsen är därefter självägande och självständig från stiftaren, som inte har något inflytande över stiftelsen. En stiftelse måste ges en så stor förmögenhet att den uppfyller det s.k. varaktighetsrekvisitet, dvs. ett krav på en varaktigt bestående självständig förmögenhet. Den nya stiftelselagen (1994:1220) godtar inte stiftelser som är beroende av anslag för att driva sin verksamhet. Vi gör bedömningen att verksamheten i den nya organisationen även framgent kommer att vara beroende av anslag, något som alltså diskvalificerar verksamheten för stiftelseformen. Mot stiftelseformen talar dessutom att den är en insynsskyddad och jämförelsevis odemokratisk organisationsform, egenskaper som inte går att förena med den nya organisationens ändamål att tillhandahålla samhällsinformation och inte heller med dess myndighetsfunktioner avseende rättsinformationssystemet.

De överväganden som vi nu har redovisat ger alltså vid handen att verksamheten framgent bör bedrivas i formen av en myndighet och inte som ett aktiebolag, en ideell förening eller en stiftelse.

7.4.3 Befintlig eller ny myndighet?

Vårt förslag: En ny myndighet skall inrättas för portalen SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås bli samordnade med SverigeDirekt. Den nya myndigheten skall lyda under regeringen.

Vår bedömning: Det finns inte någon redan befintlig myndighet som lämpar sig för att – på en övergripande nivå – ansvara för elektronisk samhällsinformation.

Våra förslag innebär till att börja med att redan i dag befintliga uppgifter skall samordnas till en gemensam organisation. Organisationen föreslås således ansvara för portalen SverigeDirekt och vara samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet. Portalen SverigeDirekt skall dessutom kompletteras med en problemorienterad sökväg som bygger på den struktur som Samhällsguiden har i dag.

Härutöver har vi i den tidigare framställningen identifierat ytterligare ett antal ansvarsområden för den tänkta organisationen. Det rör sig om ansvarsområden som är gemensamma för den elektroniska samhällsinformationen, men för vilka det i dag inte finns något naturligt forum eller någon samlad kompetens inom den offentliga förvaltningen. Några sådana ansvarsområden gäller enhetliga standarder för den elektroniska samhällsinformationen, kvalitetssäkring och säkerhetsfrågor.

Vi har att ta ställning till var ansvaret för dessa olika uppgifter bör placeras. I första hand bör övervägas om det är möjligt att lägga ansvaret för uppgifterna på en redan befintlig myndighet. Om det inte är möjligt måste i stället en ny myndighet inrättas för det samordnande ansvaret kring elektronisk samhällsinformation.

I syfte att säkerställa en ökad tillgänglighet till elektronisk samhällsinformation för användargrupper med olika förutsättningar har vi bedömt det vara viktigt att en ny organisation kan verka tillsammans med de offentliga informationsproducenterna för att skapa mer standardiserade informationsstrukturer. Som vi har pekat på i avsnitt 3 ställer denna och de andra föreslagna uppgifterna krav på att organisationen besitter nischkompetens gällande bl.a. sökfunktioner, semantisk strukturering, säkerhetsfrågor och portalstrategifrågor.

Samtidigt måste man hålla i minnet att det är samhällsinformationsfrågorna som är den centrala funktionen men att den nyssnämnda kompetensen behövs för att underlätta för medborgare och företag att hitta informationen. Gedigen kompetens i informationsfrågor är givetvis en grundförutsättning för den nya organisationen. Det är

således inte någon teknikmyndighet som vi ser framför oss utan en myndighet som kombinerar kommunikationskompetens med specifik IT-kompetens inom informationssökning.

Vi har hittills berört de viktigaste uppgifter som vi för närvarande kan identifiera för en organisation med samordningsansvar för frågor kring elektronisk samhällsinformation. Utvecklingen på webb-informationsområdet går dock vidare hela tiden och det är därför svårt att överblicka vilka uppgifter som en sådan organisation kan behöva ha om några år liksom vilken kompetens dessa uppgifter kan komma att kräva. Av just denna anledning är det angeläget att någon myndighet relativt snart kan ta sig an uppgiften att vara samordningsforum för frågor om elektronisk samhällsinformation. Det är vidare angeläget att den myndighet som får ansvaret för frågorna kring elektronisk samhällsinformation har möjlighet att utvecklas och förändras med uppgiften.

En möjlighet skulle i och för sig kunna vara att lägga de aktuella uppgifterna på Riksdagsförvaltningen, som svarar för information om riksdagen, eller på Regeringskansliets informationsavdelning Information Rosenbad. I den tidigare översynen av SverigeDirekt pekade man emellertid på att den löpande driften av en informations-verksamhet, där det område informationen gäller är mycket brett och där verksamheten förutsätts ske i nära samarbete med statliga myndigheter, kommuner och landsting, knappast kan sägas vara en uppgift som bör åvila riksdagen eller regeringen eller deras administrativa organ. Vi ansluter oss till denna bedömning. Inte minst med hänsyn till att det även för framtiden är angeläget att behålla goda samverkans-former med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet skulle en sådan ordning kunna upplevas som alltför osjälvständig. De uppgifter som bör åvila den nya organisationen är dessutom delvis av förvaltande karaktär. Sådana uppgifter bör inte ligga på riksdag eller regering.

Ett bättre alternativ vore i så fall att låta en befintlig förvaltnings-myndighet ta på sig ansvaret för den nya funktionen för elektronisk samhällsinformation. Närmast till hands ligger då Statskontoret, som sedan tidigare har till uppgift att förnya statsförvaltningen med hjälp av IT. Statskontoret bedriver för närvarande också fortsatt arbete kring den s.k. 24-timmarsmyndigheten och verksamhet som avser portal-strategiska frågor. I Statskontorets fortsatta arbete med utvecklingen av 24-timmarsmyndigheten ligger också arbete med framtagande av kvalitetskriterier. Det nyss nämnda talar för att uppgifterna skulle placeras på Statskontoret. Statskontoret är dock först och främst ett stabsorgan åt regeringen. I denna roll ligger att Statskontoret på upp-dragsbasis skall genomföra i första hand utrednings- och utvecklings-

projekt och inte permanent ansvara för driften av en informationsverksamhet. I promemorian *Ett offentligt rättsinformationssystem* (Ds 1998:10) övervägdes om Statskontoret skulle kunna vara samordningsmyndighet för rättsinformationssystemet. Arbetsgruppen konstaterade att Statskontoret intar en särställning som en sektorsövergripande myndighet med ett stort IT-ansvar men fann att det vore svårt att få gehör för en lösning där uppgifterna skulle läggas på Statskontoret. Samma bedömning gör vi efter kontakt med Statskontoret. Något förslag med innebörd att Statskontoret får ansvaret för de aktuella uppgifterna kring elektronisk samhällsinformation är således inte aktuellt.

Frågorna kring samhällsinformation har ett tydligt medborgarperspektiv och syftar till att stärka medborgarnas ställning. Samma perspektiv finns på det konsumentpolitiska området där Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet med huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken. Det finns därför anledning att överväga om en samlad funktion för elektronisk samhällsinformation utformad med medborgarnas och företagens behov i fokus skulle kunna läggas på Konsumentverket. Det område som den framtida SverigeDirekt-tjänsten och rättsinformationssystemet spänner över är dock betydligt vidare än Konsumentverkets verksamhetsfält. Inte minst uppgifterna kring rättsinformationssystemet är främmande för Konsumentverkets verksamhet. Konsumentverket har att verka i medborgarnas intresse i deras egenskap av konsument. I SverigeDirekt-tjänstens målgrupp ingår vidare inte bara medborgare utan även företag, en målgrupp vars intressen Konsumentverket normalt inte har att bevaka. Vi bedömer att det kan finnas risk för intressekollisioner om Konsumentverket i en viss verksamhet även skall iaktta företagarintressen.

Beröringspunkter finns vidare med Datainspektionens verksamhet, som givetvis domineras av frågor med anknytning till elektronisk information. Inspektionen är central förvaltningsmyndighet med uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Inspektionen skall också följa utvecklingen på IT-området när det gäller frågor som rör integritet och ny teknik. Verksamheten är huvudsakligen inriktad på tillsynsverksamhet. Det kan inte uteslutas att intresset att vidareutveckla den elektroniska samhällsinformationen någon gång kan komma i konflikt med det integritetsskydd som Datainspektionen skall vaka över. Redan av det skälet är det olämpligt att Datainspektionen tillförs de nu aktuella uppgifterna kring elektronisk samhällsinformation. Vidare är Datainspektionens verksamhet starkt koncentrerad till personrelaterade

uppgifter. Merparten av samhällsinformationen har inte någon sådan anknytning.

En myndighet, vars samverkansområde likt SverigeDirekts verksamhetsområde spänner över hela den offentliga sektorn är Överstyrelsen för civil beredskap. Dess verksamhet är dock av helt annan art än den som bedrivs av SverigeDirekt. Vi anser därför att det inte är aktuellt att närmare överväga det alternativet.

Vi har tidigare påpekat att det är viktigt att samhällsinformationen håller god kvalitet för att kunna vara tillförlitlig. Vi avser att i slutbetänkandet återkomma närmare till frågan om kvalitetskriterier. I det sammanhanget kan det finnas anledning att nämna Statens kvalitets- och kompetensråd, som är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att i medborgarnas intresse stödja och stimulera arbetet med kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning inom den statliga förvaltningen. Denna beröringspunkt är dock alltför svag för att motivera att ansvaret för alla de olika funktioner rörande elektronisk samhällsinformation som vi identifierat läggs på Statens kvalitets- och kompetensråd. Statens kvalitets- och kompetensråd verkar dessutom internt inom statsförvaltningen och t.ex. inte i förhållande till kommuner och landsting.

Mot bakgrund av den nu företagna genomgången kan vi inte se att det i dag finns någon befintlig myndighet som med hänsyn till nuvarande verksamhet och kompetens är lämpad att ansvara för SverigeDirekt och de andra uppgifter som föreslås samordnas med SverigeDirekt. Redan i arbetet med rättsinformationssystemet fann man att det inte fanns någon myndighet för vilken man kunde säga att det vore en naturlig eller ens lämplig uppgift att vara knutpunkt för all den information som rättsinformationssystemet omfattar. Vi har tidigare bedömt att den kompetens som krävs för att fullgöra de uppgifter som identifierats kring den elektroniska samhällsinformationen i dag inte finns samlad i den offentliga förvaltningen. Oavsett var samordnings- och styrningsansvaret för frågorna kring elektronisk samhällsinformation placeras måste därför en kompetensuppbyggnad ske.

Också erfarenheterna från tidigare utredningsarbete pekar på att det finns ett behov av samordning och viss styrning i syfte att medborgarna skall hitta relevant information. Som framgått ovan bedömer vi att erforderlig kompetens för detta inte finns hos någon central myndighet i dag.

Samtidigt ser vi skäl som i sig talar för att en egen myndighet för den elektroniska samhällsinformationen bör inrättas. Uppgifterna med den elektroniska samhällsinformationen är sektorsövergripande och avser samordning i enlighet med ett angeläget och avgränsat offentligt

åtagande. Verksamheten syftar till att stärka medborgarnas ställning. Det är angeläget att uppgifterna förblir tydliga och inte försvinner upp i någon annan verksamhet.

Det faktum att den föreslagna myndigheten kan förväntas bli förhållandevis liten kan i och för sig tala mot att inrätta en ny myndighet. Små myndigheter är typiskt sett mindre flexibla och mer sårbara. Nackdelar av det här slaget kan emellertid överbryggas genom utformningen av myndighetens ledningsform och närmare organisation. Som vi tidigare berört kan det dessutom tänkas att den föreslagna myndigheten framgent kan komma att tillföras ytterligare ansvarsområden.

Våra överväganden i frågan om de nu aktuella uppgifternas placering leder således fram till att det inte finns någon redan befintlig myndighet som lämpar sig för uppgifterna med den elektroniska samhällsinformationen. Det bör i stället bildas en ny myndighet för denna funktion.

En statlig förvaltningsmyndighet lyder enligt 11 kap. 6 § regeringsformen under regeringen om det inte framgår av lag att myndigheten sorterar under riksdagen. Den nya myndigheten bör, i enlighet med vad som är huvudregeln, lyda under regeringen. Det är följdriktigt, eftersom det är regeringen som har det samlade ansvaret för samhällsinformationen (1994/95:KU 41). En myndighet under regeringen svarar också bäst upp mot de krav på flexibilitet som ställs på myndigheten när verksamheten kan behöva breddas genom eventuell ytterligare samordning eller annars förändras till följd av utvecklingen på samhällsservice- eller IT-området.

7.5 Den föreslagna myndighetens organisation

Det är ännu för tidigt att ta ställning till hur den föreslagna myndigheten bör organiseras. Organisationen måste givetvis anpassas efter de olika verksamhetsområden som myndigheten får. Vi har att i det fortsatta utredningsarbetet överväga behovet av ytterligare samordning med andra informationstjänster. Resultatet kan bli att fler ansvarsområden tillkommer. Vi avser att i vårt slutbetänkande återkomma till frågan om den förordade myndighetens ledningsform och närmare organisation.

7.6 Genomförande

Den nya myndigheten torde kunna påbörja sin verksamhet per den 1 juli 2002.

8 Finansiering och övriga konsekvensanalyser

Vårt förslag: För att fullgöra de utökade arbetsuppgifter som föreslås i delbetänkandet kommer ytterligare resurser att behöva tillföras verksamheten. Resursbehovet kan inte tillgodoses på annat sätt än genom anslag över statsbudgeten. De anslag som i dag finansierar SverigeDirekt, Samhällsguiden och rättsinformations-systemet skall föras över till den nya myndigheten. Eftersom SverigeDirekt även i bibehållen projektform hade behövt utvecklas i huvudsak enligt våra förslag är det rimligt att också det ytterligare anslagsbehovet täcks genom överföring till den nya myndigheten från Regeringskansliets förvaltningsanslag, som hittills finansierat verksamheten.

8.1 Utgångspunkter för analyserna

För vårt utredningsarbete gäller bestämmelserna om kostnadsberäkningar och andra konsekvensanalyser i 14 och 15 §§ kommittéförordningen.

Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda skall en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt skall dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting skall förslag till finansiering lämnas.

Om utredningens förslag har betydelse för den kommunala självstyrelsen skall konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större

företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

8.2 Grunddrag i fråga om förslagets finansiering

Vi har enligt direktiven att i delbetänkandet redovisa grunddragen för finansieringen av de förslag som lämnas.

De budgeterade kostnaderna för den löpande driften av portalen SverigeDirekt beräknas för år 2001 uppgå till 4 365 000 kr. De största enskilda kostnadsposterna avser personal och marknadsföring. För närvarande arbetar fyra personer med portalen SverigeDirekt. Av det totala belopp om 6 011 000 kr som Utredningen om SverigeDirekt har till sitt förfogande – nyssnämnda 4 365 000 kr för löpande drift samt ytterligare 1 646 000 kr för utredningsarbetet – finansieras 5 400 000 kr genom Regeringskansliets förvaltningsanslag (90:5 Regeringskansliet m.m. anslagsposten 13 gemensamma ändamål; den del som Statsrådsberedningen förfogar över). Resterande del – 611 000 kr – finansieras av medel som förts över från riksdagen för detta ändamål.

Den angivna driftskostnaden för år 2001 inrymmer inte kostnader för lokaler, normalt IT-stöd och expeditionsservice, som idag tillhandahålls av Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Inte heller inrymmer den kostnader för server och teknisk drift av portalen, eftersom dessa tjänster i dag tillhandahålls av Regeringskansliets IT-avdelning. Också kostnaden för myndighetsledning ligger vid sidan av den angivna driftskostnaden.

De kostnader för lokaler m.m. som hänför sig till SverigeDirekt redovisas inte särskilt i budgeten för Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Regeringskansliet beräknar kostnaden för lokaler, normalt IT-stöd och expeditionsservice till ett schablonbelopp om 270 000 kr per arbetsplats och år. Schablonbeloppet omfattar inte kostnad för personal- och ekonomiadministration, som med stor osäkerhet kan uppskattas till 12 000 kr per år och anställd. En tillämpning av schablonen innebär att kostnaderna för lokaler, normalt IT-stöd och expeditionsservice för den löpande driften av SverigeDirekt kan beräknas till 1 080 000 kr för år 2001. Kostnaden för personal- och ekonomiadministration kan på samma sätt beräknas uppgå till 48 000 kr.

Eftersom verksamheten i SverigeDirekt avser just en portal på Internet är det vidare givet att IT-kostnaderna för SverigeDirekt inte ryms inom schablonen för normalt IT-stöd. IT-kostnaden för själva

portalen beräknas till 105 000 kr för i år. I denna kostnad ryms dock inte någon kostnad för utveckling eller driftöverlämning.

Den samlade kostnaden för driften av SverigeDirekt för 2001, så långt den är möjlig att urskilja, kan därmed uppskattas till 5 598 000 kr.

Kostnaderna för produktionen av Samhällsguiden beräknas för närvarande uppgå till 600 000 kr årligen.

Rättsinformationsprojektet har för den återstående projekttiden, den 1 januari-30 juni 2001, en projektbudget om 4 270 000 kr. Projektbudgeten avser kostnader för externa konsulter och övriga kostnader, bl.a. underhåll och programvara. Kostnaden för erforderlig personal från Regeringskansliet redovisas för sig och kan grovt uppskattas till motsvarande knappt nio heltidstjänster. Rättsinformationsprojektet finansieras genom projektanslag från Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Projektet skall lämna sin slutrapport sommaren 2001. Det finns ännu ingen uppgift om hur och i vilken omfattning verksamheten skall bedrivas i fortsättningen.

Inriktningen på utredningsarbetet innebär att den föreslagna myndigheten kommer att ha högre ambitionsnivå än den nuvarande organisationen. Detta gäller i det egna redaktionella arbetet med portalen SverigeDirekt men framför allt i uppgifterna att genom samverkan med de offentliga informationsproducenterna vidareutveckla den elektroniska samhällsinformationen. Vårt förslag innebär att portalen SverigeDirekt skall tillföras en problemorienterad struktur av det slag som Samhällsguiden hittills haft. Förändringarna syftar till att åstadkomma en samordnad informationstjänst som håller högre kvalitet än nuvarande SverigeDirekt och Samhällsguiden tillsammans. Vi bedömer på det här stadiet att de nya arbetsuppgifter som tillförs organisationen, utöver de uppgifter som gäller rättsinformationssystemet, skapar behov av att öka personalstyrkan till ungefär det dubbla jämfört med dagens fyra personer.

Allt för stor del av vårt arbete kvarstår för att kostnaderna för den nya samordnade tjänsten och den nya myndigheten skall kunna beräknas med någon fullständighet. Vidare är de framtida kostnaderna för samordningsmyndigheten för rättsinformationssystemet okända. Vi återkommer i slutbetänkandet med en närmare bedömning av det totala resursbehovet för de förslag som slutligt lämnas. I detta skede kan vi bara göra en grov uppskattning av de förväntade kostnaderna under 2002 för den föreslagna verksamheten. Uppskattningen bygger på en kostnadsberäkning som lämnats in till Regeringskansliets förvaltningsavdelning i februari 2001. Uppskattningen avser i princip en verksamhet med den omfattning som följer av förslagen i delbetänkandet. Eftersom det ännu inte finns några uppgifter om hur rättsinformationssystemet skall drivas vidare har det dock inte varit möjligt att ta hänsyn

till rättsinformationssystemet vid uppskattningen av kostnaderna för den föreslagna myndigheten. Kostnaderna för 2002 kan enligt nedan angiven beräkning grovt uppskattas till 13 995 000 kr. Av detta belopp utgör kostnaden för organisationsuppbyggnad och uppbyggnad av löne- och ekonomiadministrationssystem en engångskostnad. På samma sätt torde det förhålla sig med delar av utgiftsposten för uppbyggnad, utveckling och drift av SverigeDirekt-portalen. Hur stor del som utgör en engångskostnad finns det dock för närvarande inte underlag för att kunna beräkna.

Personal

Särskild utredare	75 000	<i>Arvode för ledning av den löpande verksamheten under sex månader (t.o.m. den 30 juni 2002)</i>
Myndighetsledning	450 000	<i>Lön och lönebikostnader under sex månader</i>
Övrig personal	3 500 000	<i>Fyra personer under sex månader och åtta personer under sex månader</i>
Övriga personalkostnader	200 000	
	<u>4 225 000</u>	

Administration

Lokalhyra	1 600 000	
Övriga kontorskostnader	500 000	
Resor	250 000	
Utrustning	200 000	<i>Intranät m.m.</i>
Organisationsuppbyggnad	600 000	<i>Engångskostnad</i>
Löne- och ekonomi-administration genom Kammarkollegiets försorg	350 000	
Tillgång till löne- och ekonomiadministrations-system	100 000	
Uppbyggnad av löne- och ekonomiadministrations-system	150 000	<i>Engångskostnad</i>
	<u>3 750 000</u>	

Verksamhetskostnader

Hyra av söksystem	500 000	
Uppbyggnad, utveckling och drift av SverigeDirekt- portalen	2 900 000	<i>Hård- och mjukvara, konsulttjänster m.m, varav delar är engångskostnad</i>
Marknadsföring	2 000 000	
Användarorienterad IT- design	20 000	<i>Åtagande enligt avtal med CID</i>
Utvärdering och uppföljning	500 000	
Övrigt	100 000	
	<hr/>	
	6 020 000	
Summa	13 995 000	

Såväl SverigeDirekt som rättsinformationssystemet har hittills i sin helhet finansierats genom anslag över statsbudgeten. Inte minst av demokratiskäl, men också för att SverigeDirekt-portalen skall användas av medborgare och företag och därmed stödja det allmännas informationsåtagande, är det självklart att medborgare och företag skall ha tillgång till den samhällsinformation som tillhandahålls på SverigeDirekt kostnadsfritt. Detsamma gäller den information som för närvarande tillhandahålls kostnadsfritt via rättsinformationssystemet. Vi gör därför bedömningen att någon avgiftsfinansiering inte är aktuell för en framtida SverigeDirekt-tjänst eller för motsvarigheten till dagens rättsinformationssystem.

En annan alternativ finansieringsmöjlighet är reklamfinansiering av verksamheten eller del av denna. Publicering av kommersiell reklam på webbsidorna skulle dock motverka syftet med att avgränsa informationsutbudet till offentlig information. Det kan antas att tjänstens trovärdighet i så fall skulle rubbas och att tjänsten skulle bli mindre attraktiv. Tvärtom ger den omständigheten att SverigeDirekt är fri från reklam tjänsten ett mervärde och större attraktivitet. Reklam är därför inte något lämpligt finansieringsalternativ.

Mot bakgrund av detta och de utgångspunkter som vi har angett i fråga om huvudmannaskap och organisationsform kan enligt vår mening annan finansieringsform än anslag över statsbudgeten inte vara aktuell.

Vi har redan nämnt att den verksamhet som bedrivs inom ramen för SverigeDirekt för närvarande finansieras genom Regeringskansliets förvaltningsanslag. Det förslag som vi nu lämnar innebär bl.a. att den verksamhet som tidigare bedrivits i projektform skall utvecklas och övergå i myndighetsform. Verksamheten har nu bedrivits i flera år och,

enligt vår mening, i enlighet med ett offentligt åtagande. Av denna anledning är det inte möjligt att låta den hittills bedrivna verksamheten upphöra. Det är därför naturligt att den del av Regeringskansliets förvaltningsanslag som för närvarande finansierar verksamheten, så långt hittills kunnat urskiljas 5 598 000 kr, förs över till den nya myndigheten.

Genom att Samhällsguiden upphör som egen produkt frigörs resurser i storleksordningen 600 000 kr årligen. Vi föreslår att Regeringskansliets tidigare del i kostnaden förs över från Regeringskansliet till den föreslagna myndigheten liksom att 300 000 kr förs över från riksdagen till den nya myndigheten.

Vårt förslag innebär vidare att viss samordning skall ske även med rättsinformationssystemet. Också denna samordning kommer att innebära att resurser frigörs genom att bl.a. lokaler, personal och teknisk utrustning kan utnyttjas effektivare. Besparingarna bör dock inte över-skattas. Vi avser att i slutbetänkandet återkomma med närmare beräkningar av hur stora effektivitetsvinster som samordningen med rättsinformationssystemet kan förväntas leda till. För närvarande saknas det emellertid uppgifter om omfattningen på rättsinformationssystemets verksamhet efter den 1 juli 2001. Det är vår uppfattning att resurser motsvarande det anslag som kommer att finansiera rättsinformationssystemet efter den 1 juli 2001 bör föras över från Regeringskansliet till den nya myndigheten.

Överföring av ovanstående anslagsposter är emellertid inte tillräckligt för att finansiera det förslag till en utvecklad verksamhet som vi lämnar. Ytterligare resurser behöver tillföras den föreslagna myndigheten. Vi anser dock att SverigeDirekt-verksamheten, med hänsyn till de krav som ställs på elektronisk samhällsinformation, även i bibehållen projektform hade behövt utvecklas i huvudsak enligt förslaget. Vi gör därför så långt bedömningen att det är rimligt att också det ytterligare anslagsbehovet täcks genom överföring från Regeringskansliets förvaltningsanslag till den nya myndigheten.

Samtidigt är det vår uppfattning att en gemensam ingång till den elektroniska samhällsinformationen med högre kvalitet än i dag bidrar till att effektivisera den offentliga informationsspridningen – liksom sökandet efter information inom olika offentliga organ – och därmed till att besparingar kan göras på andra håll i den offentliga förvaltningen. Här kan exempelvis nämnas att SverigeDirekt med den föreslagna inriktningen ökar tillgängligheten till myndigheternas självbetjäningstjänster. Dessa syftar till – förutom att förbättra servicen – att minska det offentliga kostnader. Generellt kan konstateras att de offentliga organen sammantaget investerar stora belopp i elektronisk samhällsinformation; hur stora har såvitt vi känner till aldrig kartlagts.

SverigeDirekt förbättrar åtkomsten till denna samhällsinformation och ökar därmed nyttan av informationssatsningarna.

8.3 Övriga konsekvenser

De förslag som presenteras i delbetänkandet och som avser grunddragen i den framtida organisationen och verksamheten för SverigeDirekt är enligt vår uppfattning neutrala såvitt avser den kommunala självstyrelsen, förutsättningarna för små företag i förhållanden till större företag liksom för jämställdheten. Det finns inte heller anledning att anta att förslagen i delbetänkandet skulle ha någon effekt på brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet.

Delbetänkandet innehåller inte något förslag om var den förordade myndigheten skall placeras eller hur den närmare skall organiseras och avser dessutom en liten myndighet. Några märkbara effekter på sysselsättningen uppkommer därför inte genom vårt förslag. Däremot har utredningsförslagen betydelse för de regionalpolitiska strävandena i ett större perspektiv. Genom den förstärkning av portalen SverigeDirekt som vi vill se förbättras möjligheterna för medborgare och företag att få kännedom om och ta del av offentlig service via Internet oavsett var de finns i landet.

De integrationspolitiska målen skall enligt våra direktiv särskilt beaktas i utredningsarbetet. Delbetänkandet behandlar inte integrationsaspekterna. Förslagen kan således sägas vara neutrala vad gäller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Vi återkommer i slutbetänkandet till hur portalen SverigeDirekt skall användas för att främja dessa mål. I det sammanhanget avser vi också att behandla frågan om funktionshinderade möjligheter att använda portalen SverigeDirekt och elektronisk samhällsinformation i allmänhet.

Kommittédirektiv

SverigeDirekt - översyn av den fortsatta verksamheten

**Dir.
2000:38**

Beslut vid regeringssammanträde den 25 maj 2000

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall föreslå hur den verksamhet som i dag bedrivs i projektform under benämningen SverigeDirekt i sin permanenta form skall utvecklas och organiseras i framtiden. Utredaren skall också överväga hur man tillgodoser behoven av samordning mellan denna verksamhet och annan närliggande IT-baserad samhällsinformation, som rättsinformationssystemet och Samhällsguiden.

Utredaren skall under en övergångstid också ansvara för den löpande driften av verksamheten inom SverigeDirekt.

SverigeDirekts nuvarande verksamhet

Med anledning av ett förslag från Toppledarforum om att upprätta en gemensam ingångssida för det offentliga Sverige på Internet träffades i januari 1997 ett avtal mellan staten, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om en gemensam webbplats för samhällsinformation från stat, kommuner och landsting. Staten företräddes av Regeringskansliet. I maj 1997 träffades ett kompletterande avtal mellan de ursprungliga avtalsparterna och riksdagen genom Riksdagens förvaltningskontor. Verksamheten drivs i projektform under benämningen SverigeDirekt och finansieras gemensamt av avtalsparterna.

Webbplatsen utformas och utvecklas av en redaktion under ledning av en styrgrupp med företrädare för avtalsparterna. Riksdagen svarar för den tekniska driften av webbplatsen.

Tjänsten SverigeDirekt kan beskrivas som en gemensam ingångssida – en portal – på Internet till den offentliga sektorn. Från denna sida kan en besökare i dag länka sig till webbplatserna hos alla statliga myndigheter, samtliga landsting och regionerna Skåne och Västra Götaland samt samtliga kommuner. Om informationsproducenten uppfyller vissa kvalitetskrav som ställts upp av Toppleदारforum kan producenten få ett kvalitetsmärke på sin länk i SverigeDirekt. Från SverigeDirekts ingångssida kan man också gå till Samhällsguiden och till ett antal andra offentliga Internet-nätverk. SverigeDirekt producerar således ingen egen information utan skall endast fungera som vägvisare till de ställen där informationen finns.

Till SverigeDirekt-portalen hör dock ett mindre nyhetsblock och en mycket översiktlig beskrivning på svenska och engelska av den offentliga sektorns uppbyggnad samt en s.k. konferens för informationsproducenter. Gentemot informationsproducenterna bedrivs också viss kontaktverksamhet genom seminarier m.m. för att sprida kunskap och erfarenheter om tjänsten och om hur webb-informationen om det offentliga Sverige kan utvecklas. Inom projektet planeras för närvarande anskaffning av ett söksystem för den offentliga sektorn.

I propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000: 86 s. 95) har regeringen anfört följande om SverigeDirekt. Behovet av en portal som inkörsport till offentlig sektor och med koppling till olika specialtjänster, t.ex. ingångar för att underlätta sökning för företagare och andra användargrupper, kommer att öka i takt med att allt mera information produceras och publiceras i elektronisk form. Regeringen kommer därför att göra särskilda satsningar på att utveckla SverigeDirekts sökmöjligheter. Regeringen har vidare gett NUTEK i uppdrag att underlätta för företagare att söka information bl.a. genom att skapa en elektronisk sökväg till relevant företagsinformation (N1999/12595/NL). Regeringens uppfattning är att offentlig information måste hålla hög kvalitet. Portalen SverigeDirekt bör därför användas för kvalitetssäkring av den information som är kopplad till portalen.

Frågan om verksamhetens fortsättning

I 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000: 100 s. 174) har regeringen slagit fast att projektet SverigeDirekt skall drivas vidare som en kommitté med uppgift att ytterligare utreda möjligheterna att samordna likartad verksamhet samt att sköta driften av det befintliga systemet.

Nuvarande avtal om verksamheten inom SverigeDirekt gällde ursprungligen till den 30 juni 2000 och har förlängts automatiskt till utgången av år 2000. Som underlag för parternas fortsatta ställningstaganden har en översyn av projektet genomförts inom Regeringskansliet och riksdagen. Översynen bekräftar att det är angeläget att verksamheten fortsätter i en mera permanent form och att det är naturligt att staten svarar för finansieringen och driften av den centrala portalen. Med hänsyn till kommunernas och landstingens stora andelar av den samlade samhällsinformationen är det viktigt att samarbetet med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet fortsätter. Förbundens insatser är särskilt viktiga i fråga om samordning och sådant utvecklingsarbete som kan behövas när det gäller utformningen av och innehållet hos kommunernas och landstingens webbplatser.

Översynen har visat att det i dag finns ett stort antal IT-baserade informationsprojekt inom den offentliga sektorn vars verksamhet i större eller mindre utsträckning är av intresse vid den fortsatta utvecklingen av SverigeDirekt. De viktigaste är rättsinformationssystemet och Samhällsguiden som drivs av Regeringskansliet respektive riksdagen. Därutöver pågår inom många myndigheter projekt för en utveckling av samhällsinformation i elektronisk form. Det har inte varit möjligt att inom ramen för den begränsade översyn som genomförts närmare kartlägga alla de olika aktiviteter som pågår på olika håll och som kan vara av intresse för den fortsatta verksamheten inom SverigeDirekt. Det är därför inte heller möjligt att nu närmare bedöma vilka samordningsbehov som kan finnas. För att insatta resurser skall kunna utnyttjas effektivt och för att informationsanvändarna snabbt och enkelt skall kunna finna den information de söker är det emellertid angeläget att samordningsfrågorna närmare uppmärksammas i det fortsatta arbetet.

En särskild utredare skall nu som ovan sagts fullfölja utredningsarbetet om hur den verksamhet som i dag bedrivs i projektform under benämningen SverigeDirekt skall ges en permanent form och därvid överväga hur verksamheten skall organiseras och utvecklas i framtiden. Utredaren skall också överväga hur man tillgodoser behoven av samordning mellan denna verksamhet och annan närliggande IT-baserad samhällsinformation, som rättsinformationssystemet och Samhällsguiden. Utredaren skall övergångsvis också svara för den löpande driften av verksamheten inom SverigeDirekt.

Uppdraget

Vissa samordningsfrågor

Utredaren skall föreslå vilken roll SverigeDirekt bör ha i framtiden i förhållande till olika databaser med information om det offentliga Sverige. I utredningen ingår vidare att kartlägga vilka andra informationssystem med söktjänster som finns när det gäller information om det offentliga Sverige och som har en verksamhet eller inriktning som liknar eller angränsar till den verksamhet som bedrivs inom SverigeDirekt. Med utgångspunkt i en sådan kartläggning skall utredaren överväga vilka samordningsbehov och rationaliseringsmöjligheter det finns. Utgångspunkten för sådana överväganden bör vara intresset av en tydlig och användaranpassad struktur på samhällsinformationen med så goda sökmöjligheter som möjligt. I detta sammanhang är det viktigt att integrationsaspekterna beaktas. Behövs t.ex. översättningar av informationen under SverigeDirekt till andra språk än engelska. En annan utgångspunkt är att insatta resurser används så effektivt som möjligt.

Utredaren skall överväga vilka samordningsbehov och samordningsmöjligheter som finns för verksamheterna inom SverigeDirekt, rättsinformationssystemet och Samhällsguiden i såväl utvecklings- som driftsfrågor. Därvid skall också övervägas vilka för- och nackdelar som finns med en organisatorisk samordning av dessa verksamheter. När det gäller samordningsfrågor i förhållande till andra verksamheter skall utgångspunkten för utredaren vara att främja informations- och erfarenhetsutbyte mellan olika offentliga organ samt att belysa olika samverkansmöjligheter och att medverka till att de vid behov tas

upp till behandling av berörda myndigheter eller organisationer. Det handlar också här i hög grad om att skapa en informationsstruktur som är anpassad till medborgarnas och användarnas behov. Utredaren bör alltså vara oförhindrad att, om så bedöms lämpligt, lägga fram förslag som också berör andra organ än de som nämnts i det föregående.

Ansvar för den löpande verksamheten inom SverigeDirekt

Som tidigare berörts är det angeläget att verksamheten inom SverigeDirekt kan övergå från den nuvarande projektformen till en fastare organisatorisk form. Samtidigt behöver vissa frågor om samordning med andra närliggande verksamheter utredas ytterligare innan slutlig ställning tas till vilken framtida organisation som är lämpligast. För att erfarenheterna från den verksamhet som nu bedrivs inom SverigeDirekt skall kunna tillgodogöras i utredningsarbetet och för att synpunkter utifrån samtidigt skall kunna tas om hand vid utvecklingen av SverigeDirekt skall utredaren under den övergångsperiod som utredningsarbetet avser också ansvara för den löpande verksamheten inom SverigeDirekt.

Uppläggning av och tidsplan för utredarens arbete

Som tidigare nämnts svarar riksdagen i dag för den tekniska driften av webbplatsen SverigeDirekt. Webbplatsen utformas, underhålls och utvecklas av en redaktion under ledning av en styrgrupp. Organisationen bör i sina huvuddrag kunna behållas under utredningstiden och redaktionen inordnas därför i utredningens sekretariat och styrgruppens medlemmar förordnas att biträda utredaren som sakkunniga. Ansvar för den tekniska driften förs över till Regeringskansliet.

För det egentliga utredningsarbetet kan det vara lämpligt att ytterligare personer knyts till den särskilde utredaren. I utredningsarbetet bör bl.a. företrädare för kommun- och landstingsförbunden ingå och för de myndigheter och organisationer i övrigt som direkt berörs av arbetet. Det är även viktigt att till utredningen knyta personer med integrations- och mångfaldskunskap. Olika invandrarorganisationer är här viktiga kontakter för att belysa användarperspektivet.

Utredaren skall senast den 31 december 2001 lägga fram förslag till framtida organisation för den verksamhet som nu bedrivs under benämningen SverigeDirekt. Resursbehov, förslag till verksamhetens finansiering och verksamhetens närmare inriktning skall då redovisas. Vidare skall redovisas förslag vad gäller samordningen mellan denna verksamhet och verksamheterna inom rättsinformationssystemet och Samhällsguiden samt de förslag i övrigt som utredningsarbetet kan leda till när det gäller bl.a. samordning med andra organ. Utredaren skall i ett delbetänkande senast den 28 februari 2001 redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen, dess verksamhet och finansiering.

Vad gäller utredarens uppdrag i den del som avser ansvaret för den löpande verksamheten inom SverigeDirekt är utgångspunkten att arbetet fortsätter till dess att en permanent organisation tar över ansvaret eller annat bestäms. Regeringen kommer senare att besluta om när utredarens arbete i denna del skall slutredovisas.

Utredaren skall snarast, dock senast den 1 juli 2000, redovisa en arbetsplan dels för det egentliga utredningsarbetet, dels för den löpande verksamheten under återstoden av år 2000. Utredaren skall därefter senast den 15 oktober 2000 lämna förslag till arbetsplan och kostnadsberäkning för den löpande verksamheten under det kommande året och den 28 februari 2001 lämna redovisning för verksamheten under det senast avslutade verksamhetsåret.

(Statsrådsberedningen)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till utredningen om
SverigeDirekt (SB 2000:01)

Dir.
2001:18

Beslut vid regeringssammanträde den 8 mars 2001

Förlängd utredningstid

Med stöd av regeringens bemyndigande den 25 maj 2000 (dir. 2000:38) tillkallade statsministern en särskild utredare med uppdrag att se över den fortsatta verksamheten inom SverigeDirekt. Utredningen skall enligt direktiven i ett delbetänkande senast den 28 februari 2001 redovisa grunddragen i förslaget om den framtida organisationen, dess verksamhet och finansiering. Med ändring av denna tidpunkt skall utredningen avlämna delbetänkandet senast den 30 juni 2001.

(Statsrådsberedningen)